№ 184 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאָדזער טאַגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאַווער 16. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 75, פון אַדמיניסטראַציע 47 | דינסטאג, י"א מנחם אב תרפ"ז | 9 sierpnia 1927 r. | צוואַנציגסטער יאָהרגאַנג

אונטער'ן דרוק פון די פּראָטעסטען

זאל די טויט-שטראף פון סאקא און וואנזעטי פערביטען ווערן אויף אייביגער תפיסה,

אויפגעריסען א באהן-ברוק און א רעגירונגס-בנין אין קאליפארניען.

ווייטערדיגע פּראָטעסטען אין דער גאַנצער וועלט.

לאָדז.

נעכטען אָוועגד האָבען א גאַנצע ריי פערזאַמלונגען פון לאָדזער פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, ווי דער מעטאל-פעראיין, טראַנספּאָרט-פעראיין און הויז-ווירטשאַפטס-פעראיין אַרויסגעשיקט פּראָטעסט-טעלעגראַמען צום אמעריקאַנער אמבאַסאדאָר אין וואַרשא געגען אורטייל איבער סאקא און וואנזעטי.

אויך א פערזאַמלונג פון די צוקער-וואַרג אַרבייטער איז אויך אָנגענומען געוואָרען אַן ענליכע פּראָטעסט-רעזאָלוציע.

וואַרשא. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט).

וואַרשא, 8. אויגוסט. היינט אָוועגד זיינען אין וואַרשא פאָרגעקומען א גאַנצע ריי פּראָטעסט-מיטינגען פון „בונד“ און לינקע „פּועלי ציון“ געגען דעם אורטייל איבער סאקא און וואנזעטי.

די יודישע צענטראַל-שול-אָרגאַניזאַציע האָט אַרויסגעשיקט אין נאָמען פון די לעהרער און קינדער א פּראָטעסט-טעלעגראַמע קיין וואַשינגטאָן.

פראַנקרייך:

פּאַריז, 8. אויגוסט (א.ה.) עס איז פּראָקלאַמירט געוואָרען אַן אַלגעמיינער שטרייק אלס פּראָטעסט געגען אורטייל אויף סאקא און וואנזעטי. אין שטאָט זיינען פאָרגעקומען מעהרערע צוזאַמענשטויסען צווישען די שטרייקענדע און דער פּאָליציי. אויף פיל ערטער האָבען די שטרייקענדע זיך בעמיהט אָבצושטעלען די טראַמוויי-בעוועגונג און די אויטאָמאָבילען. נישט קיקענדיג דערויף האָבען קורסירט די טראַמוויי, אויטאָמאָבילען און די אונטערערדישע באַהן.

פּאַריז, 8. אויגוסט (פּאַט) היינט נאַכמיטאָג זיינען פאָרגעקומען דעמאָנסטראַציעס געגען אורטייל אויף סאקא און וואנזעטי. עס זיינען אַרעסטירט געוואָרען 6 פּערזאָן. די פּאָליציי האָט צ טריבען די דעמאָנסטראַנטען. עס זיינען אויך פאָרגעקומען דעמאָנסטראַציעס אויף מעהרערע ערטער אויף דער פּראָווינץ.

פּאַריז, 8. אויגוסט (א.ה.) אין סענט עטיען האָבען פערשטרייקט די קוילען-גרעבער און זיך פעראייניגט מיט דער אַלגעמיינער פּראָטעסט-בעוועגונג געגען אורטייל איבער סאקא און וואנזעטי.

מאַרסעל, 8. אויגוסט (א.ה.) א ריזיגע מחנה, וואָס האָט דעמאָנסטרירט געגען אורטייל איבער סאקא און וואנזעטי האָט פערניכטעט איניגע גרעסערע שוי-פענסטער. עס איז געקומען צו א צוזאַמענשטויס צווישען דער פּאָליציי און די אַרבייטער. עטליכע פּערזאָן זיינען פערוואונדעט געוואָרען.

ענגלאַנד.

לאָנדאָן, 8. אויגוסט (פּאַט) דער הויפט-ראַט פון די אַרבייטער-אָרגאַניזאַציעס לעגט פאָר צו אָרגאַניזירען א שטרייק, אין וועלכען עס זאָלען זיך בעטייליגען א האַלבער מיליאָן אַרבייטער אלס צייכען פון פּראָטעסט געגען אורטייל אויף סאקא און וואנזעטי. 14 טויזענד פּאָליציאַנטען זיינען געשיקט געוואָרען צו היטען די אָרדנונג אין שטאָט.

לאָנדאָן, 8. אויגוסט (א. ה.) נעכטען איז דאָ פאָרגעקומען א גרויסער קאָמוניסטישער פּראָטעסט-מיטינג געגען אורטייל אויף סאקא און וואנזעטי. נאָכ'ן מיטינג האָט זיך פאָרמירט א ריזיגע דעמאָנסטראַציע, וועלכע האָט מאַרשירט צום בנין פון דער אמעריקאַנער אמבאַסאַדע. עס איז אויסגעוועהלט געוואָרען א דעלעגאַציע, וועלכע האָט בעקומען די ערלויבניש אַריינצוגעהן אין דער אמבאַסאַדע. די דעלעגאַציע האָט געוואָלט איבערגעבען דעם אמבאַסאַדאָר א רעזאָלוציע, וואָס איז אָנגענומען געוואָרען אויפ'ן מיטינג. אזוי ווי דער אמבאַסאַדאָר איז גראָד געווען אין שאָטלאַנד, האָט די דעלעגאַציע איבערגעגעבען די רעזאָלוציע דעם סעקרעטאַר פון דער אמבאַסאַדע. צו קיין אונרוהען איז נישט געקומען.

לאָנדאָן, 8. אויגוסט (א. ה.) דער פאָרשטעהער פון דער לייבאָר-פּאַרטיי מאַקדאָנאַלד האָט אַרויסגעשיקט צום פּרעזידענט קולידזש א דעפּעשע, אין וועלכער ער אַפּעלירט צו זיין געוויסען, אז ער זאָל בעגנאַדיגען סאקא און וואנזעטי.

דייטשלאַנד.

בערלין, 8 אויגוסט (פּאַ.) דער אמעריקאַנער אמבאַסאַדאָר האָט נישט געוואָלט אויפנעמען א דעלעגאַציע פון די דייטשע פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, וועלכע האָט איהם געוואָלט איבערגעבען א פּראָטעסט פון די דייטשע אַרבייטער געגען אורטייל אויף סאקא און וואנזעטי.

טשעכאָסלאָוואַקיען.

פּראַג, 8 אויגוסט (פּאַט) די אַרבייטער-פּאַרטייען האָבען געשטעלט איינגעאָרדענט גרויסע מאַניפעסטאַציעס לטובת סאקא און וואנזעטי. דער גענעראַל-קאָמיטעט פון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטישער פּאַרטיי האָט אַרויסגעשיקט צום אמעריקאַנער באָטשאַפטער א דעפּעשע מיט א פּראָטעסט געגען דעם אורטייל, וואָס פעלזיידיגט די דעמאָקראַטישע פּרינציפען פון אמעריקא. אין דער דעפּעשע ווערט געפאָדערט צו פערבעסערן די פעראורטיילטע. היינט אָוועגד זאָל פאָרקומען א דעמאָנסטראַציע פון די קאָמוניסטען.

רוסלאַנד.

ריגא, 8 אויגוסט (אַטע) די סאָוויעטישע טעלעגראַפען - אַגענטור מעלדעט, אז אין גאַנץ סאָוויעטען - רוסלאַנד זיינען פאָרגעקומען פּראָטעסט - דעמאָנסטראַציעס געגען אורטייל איבער סאקא און וואנזעטי. אין מאָסקווא, פּעטראָגראַד א און אַנדערע שטעט זיינען פאָרגעקומען מאַסען-מיטינגען, אויף וועלכע עס זיינען אָנגענומען געוואָרען פּראָטעסט-רעזאָלוציעס געגען אורטייל.

אורוגוויי.

מאָנטעווידעאָ, 8 אויגוסט (יודישע פּרעס) היינט בייטאָג האָט די פּאָליציי געפינען אַן אונטערגעוואָרפענע באָמבע געלעגען נעבען דער פיליאַלע פון דער ניו-יאָרקער באַנק „דזשי נעשאַנעל סיטי באַנק“. די פּאָליציי האָט אויפגעריסען די באָמבע אויף אַן אונבעוואוינטען אָרט. דער אויפרייס איז געווען א גע-וואַלדיגער: די באָמבע האָט אויפגעריסען די ערד אויף א שטח פון 250 מעטער. די פּאָליציי חושד'ט האַרגפעל מיט אַלע בּנינים, וואָס געהערען צו דער אמעריקאַנער רעגירונג.

דער פּאַרזיצענדער פון צענטראַלען אויספיהר-קאָמיטעט פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען אין אורוגוויי האָט פּראָקלאַמירט א 24-שעה'דיגען גענעראַל שטרייק.

ווייטערע טעראָר-אַקטען אין אמעריקא.

ניו-יאָרק, 8 אויגוסט (א.ה.) פון סאַן דיעגאָ אין קאַליפאָרניען מעלדעט מען, אז דאָרט איז געוואָרען אויפגעריסען א דינאַמיט-באָמבע רעגירונגס-געביידע. עס איז אויך אויפגעריסען געוואָרען א באַהן-בריק נעבען דער שטאָט מעסינען. דאָס פערמעגען פון דער באַהן. די פּאָליציי האָט אַרעסטירט עטליכע איטאַליענער, אויף וועלכע עס איז דאָ א חשד, אז זיי האָבען אויסגעפיהרט די אויבענדערמאָנטע אַטענטאַטען.

ניו-יאָרק, 8 אויגוסט (א.ה.) אין ציזאַמענהאַנג מיט'ן דינאַמיט-אויפרייס אויף דער באַהן-בריק אין מעסינען און דעם רעגירונגס-בנין אין סאַן דיעגאָ, האָט די פּאָליציי אַנגענומען פערהיטונגס מיטלען. די פּאָליציי האָט באַקומען אין איהר רשות מעהרערע לאַסט-אויטאָמאָבילען איבערצוּוואַרפען בעוואַפענטע פּאָליציי-אַבטיילונגען פון איין אָרט אויפ'ן צווייטען. די באַהן-דירעקציע האָט אַנגאַזשירט טויזענדער מענשען צו היטען דאָס פערמעגען פון דער באַהן. די פּאָליציי האָט אַרעסטירט גענעראַל א יונגערמאַן, וועלכער האָט ערקלערט, אז ער האָט בעקומען 500 דאָלאַר פאַר אויפרייסען דעם וואָקזאַל אין פּענסילוואַניען. דער יונגערמאַן איז אָבגעשיקט געוואָרען אין שפּיטאָל פאַר גייסטיג-קראַנקע אויף אָבסערוואַציע.

אָפּגעוואָרפען דעם פאָרשלאַג

וועגען רעוויזיע פון פּראָצעס.

באָסטאָן, 8 אויג. (פּאַט) דאָס העכסטע געריכט פון שטאַט ניו-יאָרק האָט אָבגעוואָרפען די פּעטיציע פון סאקא און וואנזעטי'ס פערטהיידיגער, וועלכע האָבען געפאָדערט אָבצולעגען די עקזעקוציע. דאָס העכסטע געריכט האָט אויך אָבגעוואָרפען די פאָדערונג צו מאַכען א רעוויזיע פון פּראָצעס.

גובערנאַטאָר פון מאַסאַטשוזעטס

זאָל פערביטען די טויט-שטראף אויף אייביגער תפיסה.

פּאַריז, 8 אויגוסט (אַטע) „משה-פּאַרי-זון“ מעלדעט פון נוט-אינפאָרמירטע קוועלען, אז דער גובערנאַטאָר פון מאַסאַטשוזעטס וועט אין דער לעצטער מינוט אויסגעבען זיין בעגנאַדיגונגס רעכט און פערביטען די טויט-שטראף פון סאקא און וואנזעטי אויף לעבענסלענגליכע תפיסה.

פּאַריז, 8 אויגוסט (אַטע) פון ווא-שינגטאָן מעלדעט מען, אז דער דעפּאַרטאַמענט פאַר אויסערן-ענינים אין אמעריקא האָט געשיקט די שווייצער פון וואנזעטי א קורץ-טערמינירטע וויזע אַריינצוקומען אין לאַנד.

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען אין ציעכאָשינעק און דאָרט צו קבורה געקומען אונזער טייערע און אונפערגעסענע מוטער, שוועסטער, שוועגערין און טאַנטע
נ"ע
פריידא בערלינער
(געבוירענע יאַרעצקאַ)
וועגען וואָס עס טיילען מיט די אין טיפען טרויער
פערבליבענע פאַמיליע.

לעזט
= דעם =
„לאָדזער
טאַגעבלאַט.

רעסטאָראַן
„מעטראָפּאָל“
מאָניושקי 1, טעל. 11-04.
גיט אַרויס טעגליך פון 7 א זייגער ביז 11 אָוועגד. אָהענדבראָט פון 3 געריכט
2 זל.
טעגליך אַרטיסטישע אויפטריטען און דאַנסינג

וואוינונגען
צו פערמיטען
2 שטובען מיט קוך אויך 1 שטוב מיט קוך מיט אַלע בעקוועמליכקייטען, באַאַרנאַ 7. צו ערפאַהרען פּוּלנאָצנאַ 12, ביי שטיינשניידער, טעל. 30-96, פון 4 ביז 6 נאָכמיטאָג. 6313

Dr. Z. Rakowski
ספּעצ. פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען
9 קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9 טעלעפ. 27-81
ספּעציעלער קורס פאַר שטאַמלער.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.
נעהמט אויך אָן אין לאַסקאַוויצע זגערזשער 17 פון 80 ביז 11 און פון 3 ביז 3 נאָכמ. 1016

Dr. med. S. Neumark
Moniuszki 5, (פּאַסאַזש-מייער)
ספּעציאַל-אַרצט
פאַר הויט, האָאָר- און ווענערישע - קראַנקהייטען
בעהאַנדלונג מיט רענטגען-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 7—8,
פרויען פון 3 ביז 4 נאָכמיטאָג.

Dr. J. Szreiber
צוריקגעקעהרט
כירורגישע קראַנקהייטען.
שענקעוויטשא 9 — טעל. 22-95

Dr. M. Goldfarb
זאַוואַדזקאַ 18. טעלעפאָן 19-58.
הויט- האָאָר- און געשלעכטסקראַנקהייטען
נעמט אָן פון 9—12 פאַרט. און 5—8 אָוועגד.
פאַר אונבעמיטעלטע — פּרייזען ערמעסיגט

עלטסטער פעלדשער
ש. סושקיצוויץ
קאָנסטאַנטינער 38 — טעלעפאָן 45-55
צוריקגעקעהרט
בערוהיגט שמערצען ביי גאָלשטיינער אחנע איינשפּריצונג.

Dr. med. Feldman
פרויען-אַרצט און אַקושער
נעמט אָן פון $6^{1}/_{2}$—$3^{1}/_{2}$
Cegielniana 46, tel. 32-88.

Dr. med. J. BETTE
פּיעטריקאַווער 6 №
פּעריזט.

Dr. med. Braun
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל)
צוריקגעקעהרט
23 פּאַלודניאָוואַ 23
טעל. 40-26
נעהמט אָן פון 9—11 און פון 5—8 אָוועגד.

Dr. med, H. Lubicz
צעגעלניאַנאַ 43. — טעל. 32-41
איז צוריקגעקעהרט.
ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער-שוואַכע קראַנקהייטען. היילונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען (האָר-אויספאַל)
נעמט אָן פון 8—10 און פון 5 — 8 אָוועגד.

אונזער מיטאַרבייטער ה' אהרן יאַנקעלעוויטש
צוליב'ן טויט פון זיין פאָטער
נ"ע חיים דוד
דריקט אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל
דער פערלאַג
„לאָדזער טאַגעבלאַט“

קאנפערענץ פון בראטיאנו מיט'ן געוו. קרוין-פרינץ.

פאריז, 8 אויגוסט (אטע) דער רומענישער פרעמיער בראטיאנו און דער אינערן-מיניסטער מיטולעסקו זענען אנגעקומען קיין פאריז, וואו זיי וועלן זיך צוזאמענטרעפן מיט'ן געוועזענעם קרוין-פרינץ קארל.

אין ווארשא איז שוין ברויט ביליגער
וואס וועט זיין אין לאדז?

ווארשא, 8 אויגוסט (טעלעפאניש) פון היינט אן איז דא ביליגער געווארן ווייס געבעקס מיט 6 גראשן אויף א קילא. פרייז פון קארן-מעהל איז ביליגער געווארן מיט 10 גראשן אויף א קילא.

ארעסטירט אנ'אינטערנאציאנאלען אפעריסט אין ווארשא.

ווארשא, 8 אויגוסט (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די פאליציי האט געכאפט אן ארעסטירט אנ'אינטערנאציאנאלען אפעריסט, וועלכער האט זיך גערופען מאראן נאדראן-קאראלא. דער ארעסטירטער האט אין משך פון איינציגע יאהר אפגענארט גרויסע סומעס. צווישן די געלינקטע געפינען זיך אויך זעהר פיל יודישע סוחרים פון ווארשא און דער פראווינץ.

אין א ברענענדע אויטא
האט זיך געפונען דער הויפט-קאמענדאנט פון דער פאליציי, בעת ער איז געפאהרען קיין קאליש.

ווארשא, 8 אויגוסט (טעלעפאניש) שבת אוונט איז דער הויפט-קאמענדאנט פון דער פאליציי, פולקאווניק מאלעווסקי ארויסגעפאהרען פון ווארשא אויף א אויטאמאביל צו די לעגיאנערען-פייער קיין קאליש. אין וועג האט זיך דער אויטאמאביל אנגעצונדען און אין איין אויגענבליק איז ער געשטאנען אין פלאמען. דער הויפט-קאמענדאנט און זיין אדיוטאנט פארמישניק פלאטאוו מיט'ן שאפער האבען אנטשפרונגען די שרפה. פולקאווניק מאלעווסקי מיט זיין אדיוטאנט האבען זיך זעהר שטארק אפגעבריהט די הענט.

געכאפט ווייטערע 6 כוליגאנעס.
וואס זענען בעפאלען די יודישע בית-עלמין'ס.

בערלין, 8. אויגוסט (טעלעגר. דורך יט"א) פון קלין טעלעגראפירט מען, אז די דארטיגע פאליציי האט ארעסטירט ווייטערע 6 כוליגאנעס, וואס האבען אנטיילגענומען אין אויספיהרען די שענדליכע אנפאלען אויף די יודישע בית-עלמין'ס. אלע ארעסטירטע געהערען צו היטלערס פארטיי.

175 הייזער אין ירושלים האלטען ביים איינפאלען.
די יודישע בעפעלקערונג איז אונצופרידען מיט דער רעגירונג.

ירושלים, 8. אויגוסט (טעלעגר. דורך יט"א) צווישען דער היגער יודישער בעפעלקערונג הערשט א שטארקע אונצופרידענהייט צוליב דעם, וואס אויף דער ווענדונג פון דער יודישער בעפעלקערונג צו דער רעגירונג אונטערצושטיצען די נויט-לייד'נדע יודען, וואס וואוינען אין דער שטאט, האט די לעצטע בעשטימט א לעכערליכע סומע פון 30 פונט. אין דער אלטער שטאט געפינען זיך העכער הונדערט יודישע פאמיליעס, וואס געהן אויס בוכשטעבליך פון הונגער.

אויף דער לעצטער זיצונג פון ירושלים'ער שטאט-ראט איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז אין דער ירושלים'ער אלט-שטאט זענען פאראן 175 הייזער, וואס האלטען ביים איינפאלען. אויב מען וועט נישט תיכף רעמאנטירען די דאזיגע הייזער וועלען זיי אין דער נאהענטסטער צייט איינפאלען.

אמעריקאנער רבנים פאדערען „פדיון נפש"
פאר די געליטענע פון ערד-ציטערניש אין ארץ-ישראל.

ניו-יארק (יט"א) דער פעדעראציע פון די ארטאדאקסישע רבנים אין די פאראייניגטע שטאטען און קאנאדע האט ארויסגעלאזט אנ'אויפרוף צום אמעריקאנער יודענטום וועגען שאפען מיטלען אויף צו העלפען די יודישע איינוואוינער אין ארץ ישראל און די יודישע אינסטיטוציעס, וועלכע האבען געליטען צוליב דער ערד-ציטערניש. די רבנים פאדערען אויף דאס אמעריקאנער יודענטום, אז יעדע פאמיליע זאל מנדב זיין אינגאנצען א האלבען דאלאר אלס „פדיון נפש".

ענדגילטיגער רעזולטאט פון די וואהלען צום ציוניסטישען קאנגרעס.
„על המשמר" און „התאחדות" ווענדען זיך צום געריכט פון קאנגרעס מיט א פראטעסט געגען די וואהלען.

ווארשא, 8. אויגוסט (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) זונטאג ביי נאכט איז פארגעקומען א זיצונג פון הויפט-וואהל-קאמיטע צום ציוניסטישען קאנגרעס, וואו עס איז פארגעקומען די ענדגילטיגע פונאנדערטיילונג פון די מאנדאטען. דער ערשטער וואהל-קרייז האט געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען:

על המשמר — 1265 שטימען — 0 מאנדאט, עת לבנות — 1644 שטימען — 1 מאנדאט, מזרחי — 3725 שטימען — 3 מאנדאטען, רעוויזיאניסטען — 554 שטימען — 0 מאנד., התאחדות — 756 שטימען — 0 מאנד., לינקער בלאק — 2196 שטימען — 2 מאנדאטען.

דער צווייטער וואהל-קרייז האט געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען:

על המשמר — 1334 שטימען — 1 מאנדאט, עת לבנות — 1375 שטימען — 2 מאנדאטען, מזרחי — 4149 שטימען — 4 מאנדאטען, רעוויזיאניסטען — 353 שטימען — 0 מאנד., התאחדות — 1174 שטימען — 0 מאנד., לינקער בלאק — 1096 שטימען — 0 מאנד.

דער דריטער וואהל-קרייז (קרעסען) האט געגעבען פאלגענדע רעזולטאט;

על המשמר — 853 שטימען — 0 מאנדאט, עת לבנות — 2050 שטימען — 2 מאנדאטען, מזרחי — 1784 שטימען — 1 מאנדאט, רעוויזיאניסטען — 495 שטימען — 0 מאנדאט, התאחדות — 1597 שטימען — 1 מאנדאט, לינקער בלאק — 2151 — 2 מאנדאטען. אין אלגעמיין זענען אפגעגעבען געווארען 30818 שטימען, פון זיי זענען גפסל'ט געווארען 2314.

די זיצונג איז געווען א זעהר שטורמישע און האט זיך פערצויגען ביז 4 פארטאגס. פאר'ן פעסטשטעלען דעם ענדגילטיגען רעזולטאט פון די וואהלען האבען די פארשטעהער פון „על המשמר" און „התאחדות" אבגעגעבען אנ'ערקלערונג, אז זיי פראטעסטירען געגען הויפט-וואהל-קאמיטעט, ווייל די וואהלען זענען נישט פארגעקומען לויט דער ענטשפרעכענדער וואהל-ארדינאציע און דערי-בער טרעטען זיי ארויס פון הויפט-וואהל-קאמיטעט און זיי וועלען זיך ווענדען מיט א פראטעסט צו דער יודישער עפענטליכקייט.

דער פראטעסט וועט אויך איבערגעשיקט ווערען צום געריכט פון קאנגרעס נאך דער דאזיגער ערקלערונג האבען זיי פערלאזט די זיצונג.

ווי אייער קארעספאנדענט דערוויסט זיך, האט דעפוטאט גרינבוים, וועלכער וועלט איצט אין פאריז אונטערגענומען אנ'אינטערווענץ ביים געריכט פון קאנגרעס געגען די וואהלען אין פוילען.

סובסידיע פון 6000 זל.
פאר'ן יודישען טעאטער אין ווארשא.

ווארשא 8 אויגוסט (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אויף דעם נעכטיגער זיצונג פון דער קולטור-קאמיסיע ביי דער יודישער קהלה אין ווארשא איז מיט אלע שטימען אויסער דער „אגודה" אנגענומען געווארען א פארשלאג צו בעשטימען א סובסידיע פון 6000 זלאטים פאר'ן יודישען טעאטער אין ווארשא. פון דער סומע איז בעשטימט געווארען 2000 זל. פאר ארבייטסלאזע ארטיסטען.

א מארד אין מיט'ן ים.
א יונגע פרוי ערמארדעט אנ'אינזשעניער פון דער שיף.

לאנדאן, 8 אויגוסט (סב.) די לאנדאנער פאליציי איז נעכטען ארויסגערופען געווארען דורכ'ן קאפיטאן פון א האנדעלס-שיף, וועלכע איז צוריקגעקומען פון מיטען וועג קיין אמעריקא אינ'ם לאנדאנער פארט. ווען די שיף איז צוריקגעקומען אין פארט, זענען זיך אלע פאסאזשירען רוהיג ארויסגעגאנגען, נישט האבענדיג קיין אהנונג וועגען דער טראגעדיע, וואס האט זיך אבגעשפילט אויף דער שיף. אין איינע פון די קאיוטען איז געווען פערשלאסען א יונגע שעהנע פרוי פון 34 יאהר, א געוויסע מארי ווייט אקאנאמארין. זי איז געווען די איינציגע פרוי פון דער מאנשאפט אין דער שיף. אין א צווייטע קאיוטע איז געלעגען דער טויטער קערפער פון לעווים בוטשער, וועלכער האט אויך געהערט צו דער מאנשאפט. דער דאקטאר פון דער שיף האט בעשולדיגט מארי ווייט, אז בעת פינשער איז געשלאפען האט איהם מארי ווייט ארייגעגאסען אין מויל אריין א געוויסע גיפטיגע פליסיגקייט, און דערפון איז ער געשטארבען. דער שיפס-קאפיטאן האט דאן איינגעשלאסען מארי ווייט אין א בעזונדערע קאיוטע און די גאנצע מעשה וועגען מארד, וואס איז פארגעקומען אויף דער שיף, איז געהאלטען געווארען בסוד פאר די פאסאזשירען, וואס האבען זיך דארט געפונען. דערנאך איז ער אבגעשוואומען קיין לאנדאן, כדי איבערצוגעבען מארי ווייט אין די רעשט פון דער פאליציי.

מלוכה-בעאמטע בעקומען א הוספה.

ווארשא, 8 אויגוסט (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט 4 נאכמיטאג איז דער מארשאל פילסודסקי צוריקגעקומען פון קאליש קיין ווארשא. ער האט תיכף אבגעהאלטען א לענגערע קאנפערענץ מיט'ן ווי. פרעמיער בארטעל, וואו עס איז בעשלאסען געווארען צו בעשטימען א הוספה פאר די מלוכה-בעאמטע. אין אוונט האט דער וויצע-פרעמיער בארטעל אבגעהאלטען מיט די פארשטעהער פון דער פרעסע א קאנפערענץ, וואו ער האט ערקלערט, אז די הוספה וועט בעטרעפען 80 מיליאן זלאטים.

פון „ארט".

פאלגענדע פערזאנען, וואס האבען זיך דורכ'ן לאדזער „ארט" געווענדעט צו זייערע קרובים אין אמעריקא וועגען מאשינען פאר זייערע ווארשטאטען, ווערען דערמיט געבעטען זיך צו ווענדען אין ביורא פון „ארט" וואלטשאנסקא 27: יעקב פאפראשעוויטש, מלך בערלינער, שלמה קאליסקי, יעקב שאלדאיעווסקי, פייגע בארטשינסקא, פערל פאפעלסקא, פרלה שערקאווסקא, אלתר קוטשינסקי, חנוך בערנער, זושע בושעווינסקי, ראכיל ווארטענצקא, מענדל טוויקאנט און לייבוש זעלמאנאוויטש.

אינטערווענץ פון די ארבייטער-פערבאנדען געגען אפנעהמען די שטיצע ביי ארבייטסלאזע.

(§) די ארבייטער - פערבאנדען האבען בעשלאסען אונטערצונעמען אנ'ענערגישע אינטערווענץ ביים פארזיצענדער פון ארבייטסלאזען פאנד געגען דער פעראָרדנונג אבצושטעלען די שטיצע פאר א גרויסע צאהל ארבייטסלאזע.

קורסען פאר יודישע דארפס-לעהרער.

מאסקווא (יט"א) ביים לאנד-ווירטשאפטליכען קאמיסאריאט אין ווייס-רוסלאנד האבען זיך געעפענט ספעציעלע קורסען פאר יודישע דארפס-לעהרער, וועלכע וועלען פערבעסערן זייערע פעדאגאגישע קענטניסע. אויף די קורסען זענען פארלויפיג געקומען 30 לעהרער פון די יודישע קאלאניעס אויף אוקראינע.

א יודישע עמיגראנטקע פון גאליציען ווערט פערהאלטען ווייל זי קען נישט לעזען.

ניו-יארק (יט"א) די 20-יעהריגע רבקה געשווינד פון מיעליץ, גאליציען, איז פערהאלטען געווארען אויף עליס-איילאנד ווייל זי קען נישט לעזען און שרייבען. די טענות פון מיידעל, אז זי פאהרט צום פאטער, וועלכער איז אנ'אמעריקאנער בירגער, האבען נישט געהאלפען. עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז דעם מיידעל'ס פאטער, ישראל געשווינד איז שוין זייט צוויי יאהר אין מיט לויז ביי זיין פרוי, וועלכע איז קראנק און האט מיידעל קען פאלען צו לאסט דער געזעלשאפט.

נאך א השתדלות און ווארשויער איז בעשלאסען געווארען ארויסצולאזען דאס מיידעל אין לאנד אויף 6 חדשים אונטער א קויציע פון 500 דאלאר, ביז איהר פאטער וועט צוריקקומען און ערקלערען, דאס ער נעמט זיין טאכטער אונטער זיין שוץ.

10 זלאטים טעגליך
אין פענסיאנאט
Januszewska-Góra

א טריקענער סאסנאווער וואלד. אויסגעצייכענטע און ריטועלע קיך. גאנ-רונג 6 מאל טעגליך. אינפארמאציעס ערטיילט ס. גינדמאן, קאמיענא 22, III שטאק פראנט, צווישען 7—9 אוונט. בריעפליך Chłopski, Opoczno, Januszewska-Góra, skrzynka poczt. 42.

גרויסע אויפרעגונג צווישען די זגערזשער ארבייטסלאזע
צוליב'ן אפשטעלען די שטיצע.

זגערזש (טעלעפאניש) נעכטען האט זיך א גרויסע צאהל ארבייטסלאזע אין זגערזש געסארבעט ארייצוגעהן אין מאגיסטראט, פראטעסטירענדיג געגען אויפהערען אויסצאהלען זיי די שטיצע.

דער בירגערמייסטער, וואס איז ארויס צום המון, האט ערקלערט, אז ער וועט טון אלץ, וואס מעגליך כדי צו פערלייכטערן די לאגע פון די ארבייטסלאזע. דער המון האט זיך אבער נישט בערואיגט מיט דעם צוזאג און געפאדערט, אז דער בירגערמייסטער זאל זיך תיכף טעלעפאניש פערשטענדיגען מיט'ן ארבייטס-מיניסטער.

דער בירגערמייסטער האט געענטפערט, אז ער קען דאס טון ערשט צומארגענס. דאן האט דער המון נאך אמאל געפרובט זיך ארייצורייסען אין מאגיסטראט-בנין. ער איז אבער געשטערט געווארען דורך א שטארקען פאליציי-אבטייטונג.

זעהענדיג די רעזערווען פון דער פאליציי, האט דער המון אבגעטראגען ארייצושטעלען דעם בירגערמייסטער א דעלעגאציע פון 8 פערזאנען, וועלכען דער בירגער-מייסטער האט פערזיכערט צו אינטערווענירען אין ווארשא.

אויפ'ן ארט איז אנגעקומען דער סטאראסטא זשעשעווסקי און שטעל-פערטרעטער פאליציי - קאמענדאנט אסאפיראנט פאפראצקי. (§)

פרויען פון ארבייטסלאזע אין מאגיסטראט אין וואיעוואדזטווא.

(ס) צוליב דער נייער פעראָרדנונג פון ארבייטס - מיניסטער אבצושטעלען די שטיצע פון די ארבייטסלאזע, וואס האבען בעקומען שטיצע אין משך פון 20 וואכען (פרייליגעדיגע) און 52 וואכען (קאנטראקטלאזע) האבען זיך נעכטען פערזאמעלט א גרויסע צאהל פרויען פון די ארבייטסלאזע פאר'ן מאגיסטראט פאדערענדיג, מען זאל ארויסגעבען די שטיצע.

פאליציי האט די פרויען נישט ארייגעלאזט אין מאגיסטראט-בנין. נאר עס איז ארויסגעשיקט געווארען א דעלעגאציע פון 3 פרויען, וואס האט געזאלט קאנפערירען מיט'ן וויצע-פרעזידענט גראשקאווסקי. דער וויצע-פרעזידענט איז אבער נישט געווען, זיין שטעלפערטרעטער האט דער דעלעגאציע ערקלערט אז דער מאגיסטראט קען נישט ענדערן די לאגע.

די פרויען זענען דאן מאסענווייז אוועק צו דער וואיעוואדזטווא. אויך דארט האט מען דער דעלעגאציע ערקלערט, אז עס איז א פעראָרדנונג פון מיניסטעריום און די וואיעוואדזטווא קען די לאגע נישט ענדערן.

די וואיעוואדזטווא וועט זיך אבער בעמיהען צו שאפען עפענטליכע ארבייטען, כדי צו בעשעפטיגען די ארבייטסלאזע.

פון יודישען טעאטער.

די גאסטראלען פון אנא און הערמאן יאקובאוויטש נעמען שטארק אויס ביים יודישען טעאטער - עולם, אויך די לעצטע אויפטרעטען זענען געווען איבערפולט.

די פרעמיערע „מזל ברכה", וואס איז געשפילט געווארען שבת צונאכטס און זונטאג, איז אראב מיט ערפאלג.

היינט ווערט געגעבען „די גרינע פלד" מיט אנא יאקובאוויטש אין דער הויפט-ראלע, וואו זי צייכענט זיך אויס מיט איינינע זעהר געלונגענע געזאנג-נומערן.

די פארבערייטונגען צו דער פרעמיערע „די פוילישע חתונה" געהן מיט א שנעלען טעמפא, און זאל בקרוב אויפגעפיהרט ווערען אין פילהארמאניע.

דערטרונקען געווארען אין אלבערכט'ס סטאוו אין פאביאנאו.

(:) נעכטען נאכמיטאג איז דערטרונקען געווארען אין אלבערכט'ס-סטאוו אין פאביאניץ דער 17-יעהריגער פ. פיאטרקאווסקי, אלעקסאנדערער גאס 67.

פיאטרקאווסקי האט זיך געוואשען, און ער האט דריי מאל איבערשוואומען דעם סטאוו. אין א געוויסען מאמענט האט ער אבער אנגעהויבען זיך צו טרינקען.

די מיטבאדערענדע האבען געמיינט, אז דאס מאכט ער אזעלכע קונצען. ערשט בעת מען האט זיך געכאפט, איז שוין געווען צו שפעט. מען האט איהם ארויסגעצויגען אלס טויטען פון וואסער. די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט פעסטגעשטעלט דעם טויט.

א לאדזער יודישער לעטניק
בעקומען א קויל אין קאפ אריין
זיצענדיג ביים אווענד-ברויט אויף דער ווערענדע.

(ג) צווישען די לעטניקעס פון גלאוונא און אומגעגענט האט ארויסגערופען א גרויסע בעאונרוהיגונג א פאל, וואס האט געטראפען מיט א לאדזער סוחר, א לעטניק פון גלאוונא.

דער לאדזער סוחר ארבאך פון נאוואכויסקא 9 האט איהרעכטען אוונט צוזאמען מיט זיין פאמיליע אויף זיין זומער-וואוינונג אין סוואבאדא (היגטער גלאוונא) פערבראכט ביי נאכט-עסען אויף דער ווערענדע. די פאמיליע ארבאך האט פערבראכט צוזאמען ביי א האמעסערע שמועס. פלוצלונג אבער איז געשעהן אן אונגליק, וואס האט אלעמען ערשיטערט. פון א אומבעקאנטער ריכטונג איז געפלויגן געקומען צו פליהען א קויל פון א ביקס, וועלכע האט געטראפען דעם ה' ארבאך אין קאפ. ה' ארבאך איז האסטיג אראבגעפאלען פון שטוהל. די פאמיליע האט אין פלוג נישט געוואוסט, וואס עס איז געשעהן. ווען מען האט איהם גענומען ראטעווען האט זיך ארויסגעשטעלט, אז ער בלוט פון קאפ, און עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז ער האט בעקומען פון אנ'אונבעקאנטער פערברעכערישער האנד א קויל אין קאפ.

עס זענען אלארמירט געווארען אלע ארומיגע לעטניקעס. די ערשטע הילף ביי ה' ארבאך האט געגעבען דער גלאוונער פעלדשער שוסטאק. די ארויסגערופענע גלאוונער דאקטוירים האבען דעם ה' ארבאך געגעבען הילף, אבער די קויל נישט געקענט ארויסנעמען.

די פאמיליע פון פערוואונדעטען איז אונפערזוימט ארויסגעפאהרען קיין לאדז און אין 3 שעה ארום איז אהין אנגעקומען א לאדזער דאקטאר, וועלכער האט דעם ה' ארבאך אפערירט און פון זיין קאפ ארויסגענומען די קויל.

דער געזונד-צושטאנד פון ה' ארבאך איז א ערנסטער, אבער נישט קיין דראהענדער.

אין סעפטעמבער וואהלען
צו די האנדעלס - קאמערן אין לאדז.

(§) מיר דערוויסען זיך פון א כמעט בעשטימטער קוועלע, אז אין סעפטעמבער זאלען שוין פארקומען די וואהלען צו די האנדעלס - קאמערן אין לאדז. אין צוזאמענהאנג דערמיט בעמערקט זיך שוין א גרויסע אויפלעבונג צווישען די ווירטשאפטליכע קרייזען, וואס גרייטען זיך ענערגיש צו דער וואהל-אקציע. מען קען רעכנען, אז אין לאדז וועלען געקליבען ווערען אין די האנדעלס-קאמער 60 ראטמאנער, דערפון 3/5 פון די ווירטשאפטס - ארגאניזאציעס די איבריגע צאהל דורך וואהלען פון די פארמעגענס-בעזיצער.

לאָדזשער טאָגעבלאַט

דער רעדאקטאר נעמט-אויף פון 6 ביז 7 אין אָוונט.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.
אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

די רעזיגנאַציע פון פרעזידענט קולידזש.

די ערקלערונג פון אמעריקאנער פרעזידענט קולידזש, אז ער וועט מעהר נישט ארויסשטעלען זיין קאנדידאטור אלס פרעזידענט פון די פער-איינינגטע שטאטען, איז היינט די גרעסטע פאליטישע סענסאציע נישט נאר אין וואשינגטאן און אין ניו-יארק, נאר אין דער גאנצער וועלט.

נאך דעם ערשטען איינדרוק, וועלכע די דאזיגע ידיעה האט ארויס-גערופען אין דער פאליטישער וועלט, הערען זיך איצטער קלאנגען, אז קולידזש'ס ערקלערונג איז א בשומ'ער פאליטישער מאנעווער. ער וויל דערמיט אויספראבירען זיינע כחות, ער וויל הערען, וואס זיינע אנהענגער וועלען דערצו זאגען, און אויב זיי וועלען דורכאוס פערלאנגען פון איהם, אז ער זאל ארויסשטעלען זיין קאנדידאטור, וועט ער זיכער דערצו מסכים זיין.

מיר מוזען אבער אויסגעפינען און ערקלערען די סבות, וואס האבען בעוויזען קולידזש'ן צו מאכען אזא ערקלערונג. און סבות זענען פאראן עהדר וויכטיגע. אהן א ספק האט א וויכטיגע ראלע דא געשפילט דער מיאוסער דורכפאל פון דער לעצטער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ פון די ים-מחות אין גענף, וועלכע איז ווי בעוואוסט צונויפגערופען געווארען דורך דער איניציאטיווע פון פרעזידענט קולידזש.

א חוץ דעם האט קולידזש לעצטענס פערלוירען זיין פאפולאריטעט ביי די אמעריקאנער פארמערס צוליב דעם, וואס ער האט אפגעזאגט זיי צו געבען הלוואות, און דאס האט דערמיט גורם געווען צו א קריזיס אין דער לאנדווירטשאפטליכער פראדוקציע פון די פעראייניגטע שטאטען. קולידזש האט דעריבער פאראויסגעזעהען, אז די פארמער וועלען ארויסטרעטען געגען זיין קאנדידאטור, האט ער זיך מקדים געווען און אליין זיך אפגע-זאגט.

דאס זענען די עיקר סבות צוליב וועלכע קולידזש האט געגעבען זיין לאקאנישע ערקלערונג, אז אין יאהר 1928 וועט ער מעהר נישט קאנ-דידירען צו די פרעזידענטס-וואהלען.

עס איז נישט ריכטיג, אז קולידזש האט געמאכט זיין ערקלערונג צו-ליב דער טראדיציע. וואס איז אנגענומען אין אמעריקא, אז א פרעזידענט שטעלט נישט ארויס זיין קאנדידאטור צום דריטען מאל. פשוט דערפאר, ווייל פאקטיש קאנדידירט קולידזש נאר צום צווייטען מאל. אין 1920 האט ער איבערגענומען דעם אמט אלס פרעזידענט, ווייל פרעזידענט הארדינג איז גע-שטארבען. און קולידזש אלס וויצע-פרעזידענט, האט איהם פערטרעטען ביז צו די נייע וואהלען.

די ערקלערונג פון קולידזש'ן איז דעריבער געקומען נור אלס רעזול-טאט פון זיינע לעצטע דורכפאלען.

ער וויל נישט איינשטעלען זיין פרעסטיזש. דער דאזיגער פרעסטיזש איז ענג פערבונדען מיט דער פאליטישער ליניע פון איצטיגען פרעזידענט לגבי מעקסיקא און ניקאראגוא.

אונאפהענגיג אבער פון קולידזש'ס רעזיגנאציע מוז פעסטגעשטעלט ווערען, אז אמעריקא שטעהט איצטער ערב א רייה וויכטיגע ענדערונגען אויפ'ן פאליטישען און ווירטשאפטליכען געביט.

אין דער פאליטישער הינזיכט קומט דא קודם אין בעטראכט די בעציהונג פון אמעריקא צו דער אייראפעאישער פאליטיק.

הגם אמעריקא וויל זיך בעטייליגען אין אויפבוי פון אייראפא און וויל צוהעלפען צו פערשטארקען דעם שלום, ווילען דאך די פעראייניגטע שטאטען זיך לאזען פרייע הענד.

דער פערשטארבענער פרעזידענט הארדינג און אויך קולידזש האבען געהאלטען, אז אמעריקא טאר נישט אריינטרעטען אין פעלקער-בונד. קולידזש איז אויך געווען געגען דעם מבטל מאכען די מלחמה חובות פון אייראפא.

מיר טארען אויך נישט פערגעסען, אז קולידזש איז געווען דער שטארקסטער געגנער פון עמיגראציע-פערלייכטערונגען.

אויך צו דעם אלעם האט קולידזש אויך גענומען אין בעטראכט, בעת ער האט געמאכט זיין ערקלערונג דאס, וואס אין אמעריקאנער סענאט האט ער א זעהר שוואכע מעהרהייט.

פון די קאנדידאטען, וואס ווערען ארויסגעשטעלט צו די קומענדיגע פרעזידענטס-וואהלען, האבען די גרעסטע שאנסען דער איצטיגער אמעריקאנער האנדעלס-מיניסטער הואווער און דער וויצע-פרעזידענט דאוועס. עס ווערען אויך דערמאנט די קאנדידאטען פון מלוכה-סעקרעטאר הוז, לאודען, לאנגווארט, בוטלער, באראה, מושלען א. א.

די קאנדידאטען פון דער דעמאקראטישער פארטיי זענען נאך דער-ווייל נישט בעוואוסט.

עס איז אבער נישט אויסגעשלאסען, אז קולידזש גופא זאל צו-ריקציהען זיין ערקלערונג און ער זאל ווייטער בלייבען דער בעל-הבית פון „ווייסען הויז" אין וואשינגטאן.

ל. ט.

טשיקאגער יוד לאזט איבער זיין פער-מעגען פאר'ן יודישען נאצ.-פאנד.

ניו-יארק. (יטא) הערר מילער, א טשיקאגער שניידער, וועלכער איז גע-שטארבען אין עלטער פון 52 יאהר, האט איבערגעלאזט זיין גאנץ פערמעגען, וואס בעטרעפט העכער פופצעהן טויזענד דא-לאר פאר דעם יודישען נאציאנאל-פאנד

יודישע נייעס.

ראבינער צווישען די מאסאנען.

ניו-יארק. (יטא) לויט דעם ערשט-געגעבען בעריכט זענען פיל ראבינער פון אמעריקא מיטגלידער פון דער געזעל-שאפט פון פריי-מאסאנען, וועלכער איז איינער פון די איינפלוסרייכסטע כאראַק-טער פאקטארען אין דעם אמעריקאנישען לעבען. פיל ראבינער האבען דערגרייכט זאגאר די אויבער-גראדען 33 שטופע, ד. ה. דעם העכסטען כבוד, וואס ווערט אנ-ערקענט פאר א מיטגליד פון די מאסא-נען-לאזשען.

דער אויבענגעמאנטער בעריכט רע-כענט אויס נאר די ניימסטע פיהרער פון די רעפארמירטע יודישע געמיינדעס אין אמעריקא. אויף דער אלגעמיינער צאהל 289 מיטגלידער פון דער צענטראלער קאנפערענץ פון די אמעריקאנער ראבי-נער, האבען געענטפערט אויף דער אנ-קעטע 233 ראבינער. פון דער דאזיגער צאהל האבען 140 ראבינער בעשטעטיגט אז זיי זענען מאסאנען און 93 האבען געגעבען א נעגאטיווען ענטפער.

דער קאנגרעס פון „ועד הקהלות" אין דרום-אפריקא.

יאהאנעסבורג. (יטא) דא האט זיך געעפענט א קאנפערענץ פון „ועד הקהלות" אין דרום-אפריקא. די דעלע-גאטען זענען בעגריסט געווארען דורכ'ן בירגערמייסטער פון יאהאנעסבורג, ה' מאלמער.

ד"ר ל. בראמסאן, פארשטעהער פון „ארט", וועלכער ווייאלט איצט אין דרום-אפריקא, האט אפגעגעבען א בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון דער געזעל-שאפט.

די קאנפערענץ האט אויך בעהאנדעלט די פראגע וועגען א השתדלות בייא דער רעגירונג מכח רעכט צו בעשטימען אלע יודישע אימיגראנטען פון דרום-אפריקא. ווייטער ווערט געפאדערט צו שאפען א יודיש סטאטיסטישע ביורא, וואס זאל זאמלען סטאטיסטישע ידיעות וועגען דער יודישער בעפעלקערונג אין דרום-אפרי-קא.

—0—

ווי אזוי העברי פארד האט זיך פערענט-פערט פאר דעם יודישען שריפטשטעלער הערמאן בערנשטיין.

ניו-יארק. (יטא) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האט דער באקאנטער יודיש-אמעריקאנישער זשורנאליסט הער-מאן בערנשטיין, רעדאקטאר פון „דזשו-איש טריבון" צוריקגעצויגען זיין געשריבע-לינע אנקלאגע קעגען העברי פארד פאר בעליידיגונג, נאכדעם, ווי דער לעצטער האט עפענטליך בערנשטיינ'ען איבערגע-בעטען. מיר ברענגען דא דעם העכסט אינטערעסאנטען בריף-וועקסעל, וואס איז פארגעקומען צווישען דעם חוזר-בתשובה'ניק העברי פארד און הערמאן בערנשטיין.

פארד שרייבט צו בערנשטיינ'ען:

„איהר זייט וואהרשיינליך באקאנט מיט דעם אינהאלט פון דעם עפענטליכען בריף, אין וועלכען איך האב צוריקגע-צויגען און געבעטען ענטשולדיגונג פאר די ארטיקלען, וועלכע זענען ערשינען אין דעם „דירבארן אינדעפענדענט". דעם דאזיגען בריף האב איך ווייט און ברייט פערשפרייט און איך בעדויער אויפריכ-טיג וועלכען נישט איז שאדען, וואס די מיטגלידער פון דער גרויסער ראסע דא-כען געליטען דורך די בלבולים און אויך בעמיה זיך איצט צו מאכען די מעגלי-כסטע פערגיטונגען.

„איך נעם איצט אהים די געלעגענהייט צוריקצוציהען און צו בעטען ענטשולדי-גונג פאר יענע טיילען פון דעם ארטי-קעל, וועלכער איז ערשינען אין דעם „דירבארן אינדעפענדענט" וועגען אייך און וועגען דעם אינטערוויו, וואס איהר זאלט האבען געהאט מיט מיר און וואס איז פערעפענטליכט געווארען אין דער איבערגעדאכטער צייטונג, דורך וועל-כען איהר זייט געווארען שטארק צובגע-גריפען.

„עס איז זיכער נישט געמיינט געווא-רען דורך יענעם ארטיקעל צו געבען אן צוהערעניש, אז די אלע אטאקעס געגען יודען, וואס זענען געדרוקט געווארען אין „דירבארן אינדעפענדענט", זענען געווארען בעגרינדעט אויף אינפארמאציעס, וואס איהר זאלט האבען געגעבען. איך ערקלער אז איהר האט מיר קיינמאל נישט גע-זאגט אזעלכעס, וואס זאל בערעכטיגען די דאזיגע אנטהערעגונגען.

„פון דער ערקלערונג, וואס אייער ער-וואראטע, ה' סעמיועל אונטערמייער, האט געמאכט און וואס איז מיר איבער-געגעבען געווארען דורך מיין ארוואקאט, בעגרייף איך דעם גרויסען שאדען, וואס איהר האט געליטען, סיי אלס יוד און סיי אין אייער פראפעסיע אלס רעדאקטאר און צייטונגס-קארעספאנדענט, דורך די ארטיקלען אויף וועלכע שפיצט זיך אין אייער אנקלאגע און אויך דורך די מאכטען פון א פראצעס, וועלכע איהר האט זיכער נישט געראטען בעהויפטען.

איך בעגרייף די הוצאות, וואס איהר האט געהאט דורך א פערשלעפטען פרא-צעס, און וועלכען איהר האט אויף אנ-עהרענהאפטען אופן געזוכט ריינצוואשען דעם גוטען נאמען פון יודישען פאלק און אויך אייער אייגענע רעפוטאציע, גע-גען די בעשולדיגונגען, וועלכע זענען גע-מאכט געווארען אין די ארטיקלען פון „דירבארן אינדעפענדענט".

איך בין פולשטענדיג מסכים, אז קיין געלד איז נישט בכח ווידערצומאכען דעם שאדען, וואס איהר האט געליטען, און נישט אומשטאנד אויך צו פערגיטיגען פאר דעם אומרעכט. דאך וואלט איך וועלען בעצאהלען פאר די אויסגאבען, וואס איהר האט געמאכט און פערבונדען מיט דער אנקלאגע.

איך בין אויך געוואהר געווארען דורך אייער ארוואקאט, אז די ארטיקלען אין דעם „דירבארן אינדעפענדענט" זענען איבערגעזעצט געווארען אין פיל שפרא-כען און זענען פונאנדערגעשיקט געווארען אין פיל לענדער אין בוך-פארם, אונטער דעם נאמען „דער אינטערנאציאנאלער יוד". נישט איך און נישט דער „דיר-בארן אינדעפענדענט", אויף וויפיל מיר איז בעוואוסט, האבען געהאט גאר נישט צו טון מיט דער איבערזעצונג, ארויס-געבונג אין בוך-פארם און מיט דער פער-שפרייטונג פון די דאזיגע ביכער און נים נאר איך וויל, נאר איך בין גרייט געהן צו ארבייטען צוזאמען מיט אייך פאר דעם צוועק, אז די דאזיגע ביכער זאלען צוריקגערופען און פערניכטעט ווערען.

„איך האף, אז איהר וועט אננעמען מיין פערזיכערונג, אז איך בעדויער פון טיפען הארצען, וואס זענען געזאגט געווארען וועגען אייך אין די ארטיקלען פון דעם „דירבארן". מען האט מיר אויך געגעבען צו פערשטעהן, אז די ארטיקלען אין וועלכע איהר זייט בעשולדיגט גע-ווארען, אז איהר האט מיר צוגעשטעלט אינפארמאציע — וועגען יודען — אינפאר-מאציע, אויף וועלכער עס זאלען זיך שטיי-צער האבען געשטיצט די פערשידענע אויסגאבען פון דעם „דירבארן אינדעפענ-דענט" — האבען ארויסגערופען געגען אייך אומפערדינטען צארן מצד אייער פאלק, פון וועלכען איהר האט שטארק געליטען סיי פינאנציעל און סיי אויך גייסטיג. איך וויל בלויז האפען, אז אט די ענטשולדיגונג וועט כאטש דינען אלס מילדערנדע פערגיטיגונג."

אין זיין ענטפער אויף דעם הערמאנ-מען בריף שרייבט בערנשטיין:

„אייער בריף, אין וועלכען איהר ענט-שולדיגט זיך און ציהט צוריק די בע-שולדיגונג, נעגומען אין פערבינדונג מיט אייער עפענטליכער ערקלערונג אדרעסירט צום יודישען פאלק מאכט די „גוטמא-כונג", אזוי ווייט עס ליגט אין אייער מאכט צו פערריכטען די עולה, וואס קאן נישט, לויט דער נאטור פון דער זאך, אינגאנצען פערריכט ווערען, און ווערט פון מיר אנגענומען אהן יעדען צוריק-האלט און אין דעם גייסט, אין וועלכען עס ווערט געשריבען.

„איך נעהם אן, אז איהר פערשטעהט גאנץ גוט, ווי גרויס עס זאל נישט זיין די עולה און שאדען צו מיר פערזענליך, וואלט איך נישט פערפיהרט דעם פרא-צעס און ה' אונטערמייער וואלט נישט איינגעווילינגט צו האנדלען ספּרען אלס מיטעל געשעצליך אויפצודעקען די פאלש-קייטען און פאלשענגען געגען דעם יודי-שען פאלק. גלייכצייטיג ווייזען האט עס אזוי פאסירט, אז די בעליידיגענדע ארטיקלען, וועלכע האבען פאלש און אהן יעדען שמץ פון בעגרינדונג מיך בעשולדיגט אין האבען געגעבען אויף דער פרינציפ-שיז די אינפארמאציע, אויף'ן גרונד פון וועל-כען די אטאקעס זענען געמאכט געווארען אין „דירבארן אינדעפענדענט", האבען מעגליך געמאכט די דערוויזונג פון די פאלשקייטען, וואס וואלטען אנדערש די מעטאדען נישט געווען אנדערש מעגליך.

„דאס איז געווען א זעלטענע כוח פון ציוויל, ווען וועלכע אנדערש, אונטער וועלכע נישט איז אומשטענדען, נישט געקאנט זיין מעגליך, מאכט א יחיד קאן אויפמאכען שאדען-ערזאץ פאר רכי-לות געגען איהם, איז נישטא. ווי וואונ-דערבאר דאס זאל נישט זיין, קען הער ווי אזוי די פאלשקייט קאן דערווייזען ווערען און ווי אזוי די עולה קען גוטגעמאכט ווערען, ווען עס האנדעלט זיך וועגען רכילות געגען א גאנץ פאלק. אונטער די אומשטענדען האבען ה' אונטערמייער און איך געפיהלט, אז עס איז אונזער חוב צו אונזער פאלק צו בענוצען זיך מיט דער געלעגענהייט און בעווייזען די פאלש-קייט פון די ארטיקלען.

„איך ווער געוואהר, אז די בעגרעני-צונגען, וועלכע דאס געריכט האט גע-מאכט, אז דער פערהער פון די עדות אין דעם שאפירא-פראצעס זאל נישט זיין גילטיג און מיין פאל, דאס ענדיגט דעם דאזיגען אומגליקליכען קאפיטעל, און אויף אזא אופן האף איך וועלען אויסגע-מיטען ווערען אין דער צוקונפט אטאקעס אויף די מענשען פון מיין ראסע. און איך האף, אז דער אנדערער בריף, וועט העלפען ברענגען די תקופה פון אמת'ער ברודערליכקייט. אויב דאס זאל געשעהען, וועט איהר דורך אייער איצטי-גער בעציהונג מעהר אויפטון צו פערמיי-דען אנ'ענטפרעמדונג פאר די אמעריקאנער מען, ווי די בעליידיגענדע ארטיקלען האבען אויפגעטון און פערשפרייטען די טא-קען פון ראסען-האס."

די צוקונפטיגע פאמיליע.

(פעליעטאן) פון לעבעדיגער.

אז דאָס פאַמיליען-לעבען האָט זיך געביטען, איז א פאקט וואס אפילו בע-קערס, וועלכע קומען נישט א היים במו-נאכט, ווייסען.

אז א פאמיליע איז איצט נישט דאָס וואָס אמאָל, ווייסען שוין אפילו היינט די קינדער אין די וויגען.

זי, די פאמיליע, האלט זיך שוין נישט אויף די אלטע אמאליגע פונדא-מענטען.

זי איז שוין נישט צוזאמענגעבונדען ווי אמאל.

דער פרינציפ פון דער היינטיגער פאמיליע איז: אפגעזונדערטקייט. די מאַמע זיך מאַך דו ווילסט און איך געה זיך ווײלען.

יעדער פון דער פאמיליע עסט בעזונדער, אין א בעזונדערן רעסטאראן, אין א בעזונדער צייט, און יעדערער פאהרט אויף פריען בעזונדער.

מיט דעם חורבן פון דער קיך איז רואינירט געווארען די הויפט-אויפגאבע פון דער מוטער צו געבען עסען די קינדער.

מיט דעם וואס די פרוי האט זיך טיילווייז בעפרייט פון קינדלען, האט זי זיך אויך בעפרייט פון דער היים.

מיט דעם אריינגעהן אין די צוקער-ניעס צוגלייך מיט'ן מאן, האט דער מאן און טאטע פערלארען זיין ערשטען „זיץ" אין דער פאמיליע.

מיט דער פערשפרייטונג פון דעם אויטאמאביל — געהט די פאמיליע אלץ ווייטער אוועק פון הויז און פליכטען.

דאס און נאך און נאך, גיבען אן די עקספערטען. מען ווייזט אן: אז שוין איצט האבען זיך טאטע-מאמע איינגע-ארדענט אזוי, אז מען פרעגט שוין נישט ביים צהייטען: וואוהין געהסטו?

דער טאטע געהט אוועק פון הויז אויף גאנצע טעג און די מאמע ווייס נישט.

ווייל זי איז אויך אוועק.

דער הויפט זאגען שיך-סוחרים לייעס איצט דער מסחר מיט שטעק-שיך.

זיי געהען ארויס פון מאדע פונקט ווי דער קאנעלוש.

ווער דאַרף איצט שטעק-שיך, אז מען איז קיינמאל נישטא אין הויז!...

און עס אזוי געהט ארונטער פון סצענע נאך אנ'אידעאל פון מאטעריאליזם!...

און באלד זאגען חכמים וועט אויך דאס בעט אויס פון געברויך, און אויך דער שלאף-צימער.

מען וועט נעהמען א דירה אהן א שלאף-צימער און אהן א קיך. שלאפען וועט מען אין די טעאטערס און דאס אום ווינטער און זומער אין העטעלען אדער טאקי אין די וועלדער.

אויך די מאדע פון אויפנעהמען געסט געהט ארויס פון געברויך:

ווען א פאמיליע איז איצט פריי, אנטלויפט זי פון הויז.

די צוקונפטיגע פאמיליע וועט זיין א צוויילטע; וועט לעבען אין הטעל, לעבען אבער א וואנדער-לעבען, דער טאטע אין א הטעל צוליב געשעפט, די מאמע אין צאפאפ, די טעכטער און דער זוהן אין א פענסיאנאט.

די צוקונפטיגע פאמיליע וועט זיך בעהעפטען בלויז דורך קארעספאנדענץ.

יעדער פון פאמיליע וועט שיקען ראפארטן צו די אנדערע פון דער פא-מיליע.

די צוקונפטיגע פאמיליע וועט פיהרען די הוצאה יעדער בעזונדער.

יעדעס מיטגליד אויף זיין טשעק-בוך...

פאראויסזאגער רעדען פון די צו-קונפטיגע געבורטען אזוי:

תיכף ווי א קינד וועט געבוירען ווע-רען וועלען עס טאטע-מאמע איבערלא-זען און אוועק אויף וואקאציעס...

דאס קינד וועט געבוירען ווערען מיט דער פעהיגקייט אליין זיך צו וויקלען, אליין אנווארעמען דאס פלעשעלע מיט מילך, וועלכע שטעהט נעבען איהם. מאר אט די אלע זאכען וועלען זיין קנעפלעך עלעקטרישע, און דאס קינד וועט גלייך קענען דריקען די קנעפלעך. נעבען קינד וועט אויך זיין אזא אויטאמאטישע מאשינקע, וואס וועט אליין וואשען די וויקעלעך...

צו פינף יאהר וועט עס שוין אליין קענען טעלעפאנירען צו דער מאמע אין טעאטער. און אזוי ווי עס וועלען דאן געטריבט ווערען „טעלעוויזישע" טעלעפאנען וועט די מאמע אויך כאפען א קוק אויפ'ן קינד...

מיט א פאר יאהר שפעטער וועט זיך יעדער פון דער פאמיליע האבען זיין אייגענעם „אעראפלאנטשיק" און וועט פליהען וואוהין ער וועט וועלען...

ליבע וועט אין דער צוקונפטיגער פאמיליע נישט עקזיסטירען.

מאן און ווייב וועלען לעבען אויף זייערע אייגענע פאמיליען-נעמען אין אייגענעם טשעק-בוך.

קיין אייפערזוכט און סקאנדאלען וועלען נישט זיין. ווען א פרוי וועט כאפען איהר מאן אין די ערעמס פון א צווייטער פרוי — וועט נישט זיין קיין ערגערליך.

חתונה האבען וועלען אלע אויפ'ן וועג: אדער אין א אויטא...

די קינדער וועלען לערנען וויסען זייערע עלטערן אז זיי האבען געהייראט, פונקט ווי צייטונגען לערנען וויסען וועגען העטער... מיט דער זעלבער קורצקייט און קאלטקייט.

בכלל, זאגען קלוגע מענשען, וועט אין דער צוקונפט זיין גרינג צו לעבען.

אין דער צוקונפט וועט מען קענען זעהען אזעלכע בילדער:

מאן און ווייב בעגעגענען זיך ווינטער-צייט, אויף א סטאנציע און ווארטענדיג אויפ'ן צוג ווארפט מען זיך דורך מיט פראגען:

— האלא!

— האלא!

— וואו זייט איהר געווען לעצטען זו-מער?

— דא און דא!

— און איהר?

— דא און דא!

— געהאט א גוטען זומער?

— פראכטפול!

— און איהר?

— נישקשה!

עס קומט אן דער צוג, א פייף, און מען צושמייכלט זיך.

קורץ און גוט: עס וועט זיין גאר א נייער פאמיליען-לעבען.

—0—

קנוט האמסאַנ'ס בעציהונג צו דער יודען-פראַגע.

דער אַנטדעקער פון קנוט האמסאַנ'ס טאַלאַנט א יוד.

פון ח. אב. הורוויץ.

מיט גרויס פרייד פלעגט יעצט די גאַנצע ליטעראַרישע וועלט דעם פופציג-יעהריגען יובילעאום פון קנוט האמסאַנ'ס ליטעראַרישע טעטיגקייט. זעלטען געפינט מען אזא פערצווייגטען לעבענס-וועג פון א מענשען. ער האט דורכגעמאַכט די שווערסטע שטאַפּען פון לעבען. עס לאָזט זיך כמעט נישט אויסרעכענען אַלע מלאכות און בעשעפטיגונגען, מיט וועלכע ער האט זיך פערנומען. ער איז געוועזען א שוסטער-בעהילף, א ערד-אַרבייטער, א קלאַס-לעהרער, א טראַמוויי-קאָנדוקטאָר, א מלוכה-בעאַמטער, א פּעדלער א.א.וו. ער האט בעוואַנדערט פון אייראָפּא נאָך אַמעריקא און צוריק, און נאָך אַמאָל קיין אַמעריקא און ווידער צוריק. ער האט געשטרעבט נאָך א שעפערישע אַקטיוויטעט, וואו ער זאָל קענען לעבען און שאַפען, שאַפען און לעבען. צוליב זיין אומרוהיגען גייסט און זיין שווערע קראַנקהייט האט ער אָבער א לאַנגע צייט נישט געקענט געפינען קיין פעסטען מקום אונטער די פיס, אויך ער האט בעוואַנדערט פון אָרט צו אָרט אין דער צווייטער און בעזונדער זיינע בעשעפטיגונגען. די וועלט האט עקשנות'דיג נישט געוואָלט אָנערקענען זיין ליטעראַרישען טאַלאַנט.

צום סוף האט אָבער דאָך געשלאָגען זיין הצלחה-שעה. פּלוצלונג איז ער אַרויסגעשוואומען אויף דער העכסטער מדרגה פון פרסום, געוואָרען דער פּאָפּולערסטער שרייבער אין אייראָפּא. ער ווערט איצט א לאַוראַט פון נאָבעל-פּרייז און א ליבלינג פון מיליאָנען לעזער איבער דער גאַנצער וועלט. ער האט אויסגעפיהרט, וואס ער האט געוואָלט, ער האט דערגרייכט זיין ציל וואס ער האט זיך פאראויס אָנגעצייכענט.

האמסאַנ'ס שיקזאַל האט געוואָלט, אַז זיין אייגענטליכע ליטעראַרישע קאַריערע, זיין ציל זאָל דערגרייכט ווערען א דאַנק די אָנערקענונג פון יודען. און יענער צייט איז געווען דער יוד עדוואַרד בראַנדעס, — דער ברודער פון נישט לאַנג געשטאָרבענעם געאָרג בראַנדעס, — דער אָנגעזעהענער, אויף וועלכען אַלע סקאַנדינאַווישע ליטעראַטען האבען מיט יראת הכבוד געקוקט, זייענדיג דער ליטעראַרישער רעדאַקטאָר פון „פּאָליטיקען" (אין קאָפּענהאַגען) איז ער געווען דער טאָנגעבער פון דער ליטעראַרישער וועלט אין סקאַנדינאַוויען. אַלע שרייבער - אָנפאַנגער האבען געזוכט זיין התקרבות, זיין אָנערקענונג.

א געוויסען זומער - טאָג 1888 איז אַריינגעקומען אין רעדאַקציע פון דער צייטונג א בלאַסער יונגערמאַן מיט א מאַנוסקריפּט אונטער'ן אָרעם און האָט פערגעשלאָגען דעם רעדאַקטאָר עדוואַרד בראַנדעס זיין ערצעהלונג מיט'ן נאָמען „הונגער". ווי דער שרייבער איז, האט דער רעדאַקטאָר אין דעם ערשטען אויגענבליק געווידמעט ווייניג אויפמערקזאַמקייט אויף דעם בעזוכער, און ער וואָלט פילייכט דעם מאַנוסקריפּט נישט צוגענומען, אָבער ווען ער האט בעמערקט דעם בליק, די אויגען, פון דעם מאַנוסקריפּט-איבערגעבער, האט ער נישט געקאָנט געגענשטעהן די שטומע בקשה. עדוואַרד בראַנדעס האט די העפטען צוגענומען און זיי אַוועקגעלעגט בייַ זיך אויפ'ן שרייב-טיש.

דעם זעלבען טאָג פון האמסאַנ'ס בעזוך בייַ עדוואַרד בראַנדעס, שרייבט דער לעצטער א בריף צו זיין פריינד דעם שוועדישען פובליציסט אָסקאַר ליבדעגאַרד:

„הייַנט פריה האט מיר בעזוכט אין רעדאַקציע א יונגער גראָבער און האט מיר איבערגעלאָזען א מאַנוסקריפּט. זעלבסטפערשטענדליך דער מאַנוסקריפּט האט מיר ווייניגער אינטערעסירט ווי דער מחבר אַליין. איך האב זעלטען געזעהן אזא אָרימען מענשען. נישט - נאָר זיין קליידונג אַליין איז געווען אָפּגעריסען. אָבער דאָס געזיכט! איך בין נישט קיין סענטימענטאַלער, אָבער דאָס געזיכט פון דעם מענשען האט מיר אויפגערודערט אין גאַנצען... איך האב איהם נישט געקאָנט אָנטזאָגען פון צוזאַגען זיין מנוחה און איך האב איהם צוגעזאָגט עס איבערצולייענען. איך האב פערצייכענט דעם נאָמען און אַדרעס פון מחבר, און דער בעזוכער האט פערלאָזען מיין רעדאַקציע-צימער".

אין דעם זעלבען בריף שרייבט ווייטער ע. בראַנדעס:

„איך האב זיך גענומען צו מיין אַרבייט, אָבער איך האב נישט געקאָנט אַרויסטראָגען פון געדאַנק דעם פריהערדיגען בעזוך. עס האט מיר פערפאָלגט דער שוואַרץ-בלאַסער אויסזעהן פון בעזוכער...

„איך האב אָנגעפאַנגען צו לייענען דעם איבערגעלאָזענעם מאַנוסקריפּט. וואס לענגער איך האב איהם געלייענט אַלץ מעהר בין איך געוואָרען אויפגערעגט... ווען איך האב שוין א העלפט פון דער ערצעהלונג איבערגעלייענט איז מיר איינגעפאַלען א געדאַנק: דער מחבר פון יענע שורות לויפט איבער'ן שטאָט א הונגעריגער. איך האב זיך גענומען פיהלען ווי מערקווירדיג... איך בין גלייך אַוועק אויף דער פּאָסט און איהם אַוועקגעשיקט צעהן קראָנען. איך האב זיך אומגעקעהרט צוריק און ווידער זיך גענומען לייענען דעם מאַנוסקריפּט. וואס מעהר איך האב עס געלייענט אַלץ מעהר שטאַרקער האב איך געפיהלט, בעט ענדע האב איך מיר געפיהלט ווי א צובראָכענער... זעלבסטפערשטענדליך דער מאַנוסקריפּט איז גלייך אָנגעשיקט געוואָרען אין דער דרוקעריי".

דער בעזוך בייַ עדוואַרד בראַנדעס האט בעשטימט האמסאַנ'ס גורל, האמסאַנ'ס ליטעראַרישע קאַריערע. אין 1890 איז שוין „הונגער" אַרויס אַלס בעזונדער אין בוך-פאָרם און גלייכצייטיג אין דער נאָרוועגישער און דייטשער שפּראַך. און פון דאַן איז האמסאַן בעריהמט אין דער גאַנצער ליטעראַרישער וועלט. זיין פריינדשאַפט צו ע. בראַנדעס איז געבליבען, ביז דעם לעצטענס טויט, האמסאַן געדענקט נאָך אַלץ יענעם זומערדיגען בעזוך אין דער רעדאַקציע פון „פּאָליטיקען".

עס וואָלט געווען צו גרויס מיין אַרטיקעל, ווען איך זאָל זיך אָפּשטעלען אויף דעם יוד אין האמסאַנ'ס שאַפונג — אפילו ער פערנעמט בייַ איהם נישט קיין גרויסען אָרט. איך וויל זיך דאָ נאָר בעגנוגענען מיט האמסאַנ'ס א בריף, אין וועלכען ער זאָגט זיך אַרויס וועגען יודען.

פון די דרייַ סקאַנדינאַווישע לענדער: נאָרוועגען, שוועדען און דענעמאַרק, צייכענט זיך אויס נאָר די ערשטע מיט קליינעם געזעלשאַפטליכען אַנטיסעמיטיזם. עס איז אפילו לעכערליך צו רעדען וועגען דעם נאָרוועגישען אַנטיסעמיטיזם, אָבער עס איז דאָך א פאַקט, זיי פאַרמאָגען א צייטונג „נאַציאָנאַל-טידסקריפט" וועלכע גיט זיך אָן מיט יודען-הצגה, קלערט אויס בלבולים אויף יודען — אַלץ לויט דעם מוסטער פון די לענדער, וואס פערמאָגען א קלאַסישען אַנטיסעמיטיזם.

צו דעם אַכצען-יעהריגען יובילעאום-נומער פון דער צייטונג, האט די רעדאַקציע פאָרגעלעגט אַן אַנקעטע צו איהרע „לעזער" אין וועלכע זי האט געבעטען זיך אַרויסצוזאָגען וועגען דער יודען-פראַגע. אזא אַנקעטע-בויגען האט אויך בעקומען קנוט האמסאַן. דער ענטפער, וואס דער לעצטער האט געגעבען, האט אפילו נישט צוגעפאַסט צום „גוסט" פון דער צייטונג, אָבער ווייל דאָס איז האמסאַן'ס ענטפער, האט די צייטונג געמוזט אויך פאַר איהם געבען פּלאַץ אויף איהרע שפּאַלטען.

האמסאַן שרייבט:

„דער אַנטיסעמיטיזם אין לאַנד איז דער פּועל-יוצא פון די סעמיטען, וואס ווירקען דאָרט.

„עס איז זעהר א שווערע שרייַט-פראַגע, וועלכע איהר האט געפרעגט: וואס די יודען זאָלען טון מיט זיך? די ציוניסטישע אידעע מיינט זיי אויף ארץ-ישראל, נאָר זיי קענען זיך דאָרט נישט אַלע בעזעצען. די יודען זענען א פאָלק פון 12 מיליאָן (17 מיליאָן — אַנמערקונג פון רעדאַקציע) — ווי די נאָרוועגער, שוועדען און דענער צוזאַמענגענומען, וואו זאָל מען זיי אַוועקשיקען?

„זיי זענען זעהר א מעכטיג פאָלק. איך רעד נישט וועגען מיינע טיכטיגע און סימפּאַטישע יודישע פריינד, און איך רעד אויך נישט פון די וועניגע אונסימפּאַטישע... נאָר אין אַלגעמיין איז דאָס יודישע פאָלק זעהר אינטעלעקטועל און זעהר הויכשטעהענד, וואו געפינען מיר דאָס גלייכען צו זייער ריכטונג, זייער נביא'ישען רוף, זייער געזאַנג? געדענקט נאָר ווי וואונדערליך מוזיקאַל דאָס פאָלק איז. עס איז זיכער דאָס מעכטיגסטע פאָלק אויף דער וועלט...

„דאָס געוואונשענסטע איז געווען, די יודען זאָלען זיין פערזאַמעלט אין איין לאַנד, וועלכע זיי וואָלטען געקאָנט אָנרופען זייער אייגען לאַנד, אזוי אַז די ווייסע ראַסע וואָלט אויסגעמיטען א מישטערע בלוט-מישונג און וואו יודען וואָלטען געקאָנט ווירקען מיט זייערע בעסטע אייגענשאַפטען פאַר דאָס וואויל פון דער גאַנצער וועלט.

„נאָר אזוי לאַנג ווי דאָס געשעהט נישט האבען די יודען קיין אַנדער וועג ווי אין אַנדערע היימען. זיי קענען אויך אין דער צוקונפט לעבען און ווירקען צווישען די פרעמדע פעלקער צום גליק פאַר זייערע זעלבסט".

אַזוי זעהט אויס האמסאַנ'ס „ציוניזם"! און דאָס איז פּראַי צו דערמאָנען צו זיין זעכציג - יעהריגען ליטעראַרישען יובילעאום.

ווונדערליכע טאָכטער פון קייזער פראַנץ יוזעף —

א גימנאַזיאַל-לעהרערין אין לעמבערג.

זי האט זיך פערנומען מיט שפּיאָנאַזש און געזעסען אין דער פוילישער תפיסה.

פון לעמבערג שרייבט מען אונז:

פאַני דייטנער איז אין לעמבערג א בעקאַנטע פערזענליכקייט. אלס לייטערין פון א דייטשער שולע איז איהר פון דער פּוילישער מאַכט געמאַכט געוואָרען שוועריגקייטען, אַז זי האט אין דער צייט פון מלחמה, ווען די עסטרייכישע אַרמעע איז צוריקגעקומען קיין לעמבערג, גע'משפּט א סך פּוילישע בירגער, אַז זיי האבען פערראַטען עסטרייך. דערפאַר האט זי די פּוילישע מאַכט געשטעלט פאַר'ן געריכט און זי איז פערמשפּט געוואָרען אויף עטליכע יאָהר תפיסה.

שוין ביים פּראָצעס אין לעמבערג האט זי ערקלערט, אַז זי איז בלוט פון האַבסבורגער בלוט, אַז זי איז א אומגעזעצליך קינד פון קייזער פראַנץ יאָזעף. מאַנכע האבען איהר — קענענדיג דאָס לעבען פון קייזער פראַנץ יאָזעף - אפילו געגלויבט. עפּיס געהנשעריס דערציבער איז געבליבען א געהיימניס.

נאָכדעם ווי פרוי דייטנער האט אָפּגעזעסען איהר שטראָף, איז זי אויסגעוויזען געוואָרען פון פּוילען. זי איז דערום אַוועק קיין עסטרייך און האט זיך בעזעצט אין מעדלינג ביי ווין.

דאָרט אין מעדלינג געניסט זי א גרויסען אַנזעהן. מען גלויבט איהר, אַז זי איז א קרובה פון די האַבסבורגער און זי ווערט פון דער בעפעלקערונג מיט דעם טיטעל „פרוי באַראָנין" אָנגערופען, גאַנץ אין עסטרייך איז יעדער טיטעל געשעצט.

אַזוי א מיטאַרבייטער פון דער ווינער „נ. פרייע פּרעסע", וועלכער האט מיט איהר געהאַט א שמועס, דערצעהלט פאַני דייטנער:

„מיין זיידע איז געווען ראַזכט-ברייבער (גראַף-באַראָן), מיין מוטער איז געווען א שעהנע פרוי און האט אין דער שווייץ געשלאָסען א געהייַמען חתונה-אַקט מיט איינעם פון הויז „האַבסבורג". איך אַליין בין געבוירען געוואָרען אין גיימאַרק אין שלעזיען, איך האב פערבראַכט מיינע יאָהרען אויף דעם שלאָס דיטריכסוואַלדען. שפּעטער בין איך ערצויגען געוואָרען אין ענגלאַנד.

די האַבסבורגער האבען געצוואונגען מיין פאָטער ער זאָל זיך גט'ן מיט דער מאַמען. מיין פאָטער איז מרוצה געוואָרען און איז אַוועק אין דער וועלט. שפּעטער איז מיין פאָטער געשטאָרבען און בעגראָבען געוואָרען אין נעאַפּעל. מיין מאַמע האט בנוגע חתונה געהאַט און דער קייזער האט אַלס מיין אַפּוטרופּוס אויסגעוועהלט דעם פעלדמאַרשאַל אַלבערט.

ווען איך בין אויפגעוואַקסען בין איך געקומען קיין לעמבערג. דאָרט האָב איך געשאַפען א ליצעאום און א רעאַל-גימנאַזיום פאַר מעדלעך. בעת דער מלחמה האָב איך געאַרבייט פאַר די עסטרייכישע אינטערעסען, כאָטש די רוסישע אָכראַנע איז געווען איינקוואַרטירט אין מיין שולע אין לעמבערג בעת דער אָקופּאַציע, בעת דעם ווידער-אַריינקומען פון די עסטרייכער קיין לעמבערג, האב איך דעם גענעראַל האַלוסקא איבערגע-

(ענדע — זייט 6).

מערדער לאָזט נישט אויס-פיהרען איבער זיך דעם טויט-אורטייל

ביז מ'וועט איהם נישט מאַכען קיין שעהן העמד.

אַנ'אמת'ע געשיכטע, וואס האט פּאַסירט לעצטענס אין אַלבאַניע.

אין אַלבאַניען ווערט די עקזעקוציע איבער די צום-טויט-פערמשפּט'ע פערברעכער אויסגעפיהרט אין מיטען טאָג.

אין א מאַרק-טאָג, ווען די פויערן פון דער גאַנצער אומגעגענד פערזאַמלען זיך אין דער שטאָט, פיהרט מען אַרויס דעם פער'משפּט'ען אויפ'ן גרעסטען פּלאַץ, וואו ער ווערט אויפגעהאַנגען. די בעפעלקערונג איז שוין אזוי צוגעוואוינט צו די דאָזיגע טויט-אורטיילען, אַז אזא מין ספּעקטאַקל מאַכט אויף איהר גאָר קיין שום איינדרוק, פערקעהרט, זי פערוויילט זיך דערביי אויסגעצייכענט און די מאַסען קומען צו דער עקזעקוציע אין יום-טוב'דיגע בגדים ווי אויף עפּעס א גרויסאַרטיגער פערוויילונג.

דאָס יונגוואַרג בעקאַנט זיך מיט'ן פעראורטיילטען און זיי זעגנען איהם מיט פּאַפּיראָסען און קאָנפעקטען. די טעג האט מען אין דער אַלבאַנישער שטאָט סקוטאַרי געוואָלט אויספיהרען א טויט-אורטייל איבער א מערדער, וואס ווערט דאָרט אָנגערופען מיט'ן נאָמען „קלעפּט".

טויזענדער מענשען האבען זיך פערזאַמעלט אויפ'ן מאַרק-פּלאַץ צוצוקוקען זיך צו דער הערליכער עקזעקוציע-צערעמאָניע, אַלעס איז געווען גרייט צו דער עקזעקוציע, מ'האט אָנגעטאָן דעם מערדער דאָס ווייסע העמד און דער תליין האט שוין געוואָלט זיך נעמען צו דער אַרבייט. פּלוצלינג אָבער ערקלערט דער פעראורטיילטער, אַז ער וועט ניט לאָזען אויספיהרען איבער זיך די עקזעקוציע אויב מ'וועט איהם נישט געבען קיין אַנדער העמד. דאָס העמד, וואָס מ'האט איהם געגעבען איז צו לאַנג און צו ברייט און ער וויל נישט אין אַזא אומשעהנעם העמד שטאַרבען. דער פּראָקוראָר, די פאָרשטעהער פון דער מאַכט און אַלע, וואָס האבען זיך געפינען אויפ'ן מאַרק, האבען אָנגעהויבען די טענות פון פער'משפּט'ען פאַר געלעכטער, און מ'האט גענומען אָפּהאַלטען דאָס אויספיהרען דעם אורטייל אויף איינע שעה. מ'האט גלייך געשיקט נאָך דעם בעסטען שניידער פון דער שטאָט, וועלכער איז געקומען אויפ'ן מאַרק און געמאָסטען די מאָס פון מערדער.

אין איינע שעה אַרום איז דער שניידער געקומען מיט א נייעם העמד, דער מערדער האט עס אָנגעמאָסטען און ער האט געדאַנקט דעם שניידער פאַר דעם שעהנעם און גוטען העמד. ערשט דערנאָך האט מען אויסגעפיהרט דעם טויט-אורטייל אויף דעם „פערוואָרענטען".

גאָלד בלוט, און פרויען.

א ראָמאַן פול מערקווירדיגע איבערלעבענישען און ליידענשאַפטען.

(82-טע פאָרזעצונג)

זי איז אויפגעשפּרונגען, איז אַרומגעלאָפען אין איהר צימער, ווי א משוגענע, באַלד אָבער האט זי זיך אָנגעהויבען צו איבערלעגען.

— פילייכט האט נאָגי רעכט? האט איז דיר, אַז דער בריף איז פערלוירען קוים האט איהם דער קייזער בעגנעדיגט איז ער שוין קיין העגקער נישט. די הויפּט-זאַך איז, אַז ער זאָל נישט בעטרעטען דעם עשאַפאָט. דאָס איז נישט אַזוי שווער. איך וועל געהן צום העגקער. איך וועל איהם בעטען. איך וועל איהם געבען געלד. איך וועל איהם אָנטראָגען מיין גאַנץ פערמעגען, ער זאָל מיטנעמען אַרטור'ן מיט זיך, ביז איך וועל בעקומען א קאָפּיע פון דער בעגנעדיגונג.

די לאָגישע געדאַנקען האבען זי בערוהיגט. זי האט זיך אָבער דאָך נישט געלעגט און איז געזעסען אויף איהר געלעגער און געוואַרט מיט אומגעדולד, עס זאָל שוין ווערען טאָג און זי זאָל קענען לויפען צום טורעם און דערצעהלען אַרטור'ן און דעם העגקער אַלץ, וואס מיט איהר האט פּאַסירט.

זעקס א זייגער אין דער פריה, ווען די זון איז נאָר וואָס אויפגעגאַנגען, איז עלווירא שוין געווען אָנגעטאָן און פערטיג צו לויפען צום טורעם פון משפּטגי, ווען איהר קאַמער-מעדעל איז אַריינגעקומען צו איהר.

— וואָס איז געשעהען — האט עלווירא געפרעגט — וואָס ביסטו געקומען אַזוי פריה?

— גנעדיגסטע פרוילייַן — האט דאָס קאַמער-מעדעל געענטפערט — דער שטומער בעטלער איז געקומען אין הויף און ווייזט, אַז ער וויל מיט אייך רעדען. מיר האבען איהם געגעבען צו פערשטעהן, אַז עס איז נאָך פריה, איהר שלאָפט נאָך. ער וויל אָבער נישט אָפּטרעטען. ער ווייזט אָפּטע אויף זיין קעשענע. מיר קענען נישט פערשטעהן, וואָס ער מיינט.

— פיהרט איהם אַריין! — האט עלווירא געזאָגט.

אין איינגע מינוט אַרום איז דער שטומער בעטלער אַריינגעקומען צו איהר אין צימער. עלווירא האט איהם גענומען פרעגען דורך צייכענס, וואָס ער וויל. דער שטומער בעטלער האט אַרויסגענומען פון זיינע צעריסענע קעשענע א פּאַפּיר און עס דערלאַנגט עלווירא'ן.

— אַך, גאָט! — האט עלווירא אויסגערופען, ווען זי האט דערזעהען דאָס פּאַפּיר.

זי האט באַלד דערקענט, אַז דאָס איז דעם קייזער'ס בעגנעדיגונגס-בריף, זי האט צוגעכאַפּט דעם בריף און איהם אָנגעהויבען צו קושען. דאַן האט זי אויסגעשטרעקט די האַנד צום שטומען בעטלער, געכאַפּט זיין אַלטע פערשמירטע האַנט און האט זי צוגעלעגט צום האַרצען.

דער שטומער בעטלער האט אַרויסגעריסען זיין האַנט פון איהרער און האט איהר אַרויפגעלעגט זיינע הענט אויפ'ן קאָפּ, ווי ער וואָלט זי געוואָלט בענטשען.

— וואו האסטו געפונען דעם בריף? — האט זי געפרעגט.

דער שטומער בעטלער האט געמאַכט צייכענס, אַז ער ווייס נישט, וואָס זי רעדט צו איהם. זי האט פּראָבירט צו פרעגען איהם דורך צייכענס, וואו ער האט געפינען דעם בריף. דער שטומער בעטלער האט איהר געענטפערט דורך צייכענס, עלווירא האט אָבער נישט פערשטאַנען די צייכענס, וואָס ער האט געמאַכט. פּלוצלינג האט זי זיך עפּעס דערמאָנט. זי איז צוגעלאָפען צו איהר שרייב-טיש, האט אַרויסגענומען א פּעקעל געלד און איהם דערלאַנגט. דער שטומער בעטלער האט נישט געוואָלט נעמען דאָס געלד.

— ווי זאָל איך דיר דאַנקען, אומגליקליכער שטומער מאַן? — האט זי אויסגערופען מיט פערצווייפלונג אין איהר שטימע.

דער שטומער בעטלער האט גענומען איהר האַנד און האט זי צוגעלעגט צו זיינע ליפּען, האט געמאַכט א פּאָר צייכענס, וועלכע עלווירא האט ווייטער נישט פערשטאַנען און איז אַרויסגעלאָפען פון צימער.

עלווירא איז געבליבען שטעהן ווי פערשטיינערט. זי האט נישט געקענט פערשטעהן, פון וואַנען דער שטומער בעטלער האט געקענט וויסען, אַז דאָס דאָזיגע פּאַפּיר איז אַזוי וויכטיג פאַר איהר.

— ווער ביסטו, אומבעקאַנטער פריינד? — האט זי אויסגערופען — וועלכער גליקליכער צופאַל האט דיך שוין צום צווייטען מאָל געשיקט מיר רעטען? ווי אַזוי קומסטו צו מיר? פאַרוואָס ביסטו אַזוי אינטערעסירט אין מיר? אָבער גענוג! איך מוז לויפען אין טורעם פון טשעכגי רעטען מיין געליבטען!

זי האט אויף זיך געכאַפּט א מאַנטעל און איז אַרויסגעלאָפען אין דרויסען. דאָרט האט די בעדינטען איהר קוטשער איינגעשפּאַנט איהר קאַרעטע. אין א פּאָר מינוט אַרום איז זי אָנגעקומען צום טורעם.

דערווייל זענען מיכאַאיל און אַרטור געגאַנגען זייער וועג. דער טאָג איז געווען א שעהנער, א וואַרימער. די זון האט געשיינט אויף א קלאָרען, בלויען הימעל. אַלץ האט געלעבט, אַלץ האט געבליהט און אַלץ איז געווען גרין.

— זעהט איהר דאָרט דעם הויכען טורעם? — האט מיכאַאיל געפרעגט זיין בעגלייטער.

— איך זעה איהם — האט אַרטור געענטפערט טרויעריג.

— דאָס איז דער טורעם פון שלאָס ראַדעצקי — האט מיכאַאיל ערקלערט — דער טורעם איז זעהר הויך. ער שטעהט אָבער נעבען א שרעקליכען אָבגרונד. ווי הויך ער איז אַזוי טיף קען ער פאַלען. מיך וואונדערט, וואָס די איינוואוינער פון יענעם שלאָס, וועלכע האבען זיך ערשט נישט לאַנג בעזעצט אין דער דאָרטיגער געגענד, האבען זיך אויסגעקליבען גראָד דעם דאָזיגען שלאָס.

— וואָס בעהאַן עס אונז אָן? — האט אַרטור געזאָגט — קוקט בעסער אין יענער זייט. דאָרט הויבען זיך אויף די דעכער פון מיין שלאָס. זעקס הונדערט יאָהר האבען דאָרט געוואוינט די שטאָלצע באַראָנען פון דער פאַמיליע באַטיאַני. מיין אור-אור-גרויס-פאָטער באַטוסלאַוו פון באַטיאַני האט געוויס נישט גע'חלום'ט, אַז זיין אור-אייניקעל וועט זיין א העגקער.

— שוין ווידער? איהר רעדט שוין ווידער נאַרישקייטען? — האט מיכאַאיל אויסגערופען — וואָס איז דער אונטערשיד צווישען דעם שלאָס באַראָן און דעם העגקער? דער שלאָס באַראָן האט געטויטעט מענשען אויף אייגענער רעכנונג, צום פערגניגען; דער העגקער טויטעט מענשען אויף פרעמדע רעכנונג און מיינט עס איז זיין פליכט. ווייל ער איז געצוואונגען דערצו, ווייל דאָס געזעץ הייסט איהם.

זיי זענען ווייטער געגאַנגען. פּלוצלינג האבען געשוויגען. מען האט שוין ווירקליך געזעהן גאַנץ דייטליך די טויערן פון שלאָס באַטיאַני.

— זעהט נאָר, אַרטור! — האט מיכאַאיל פּלוצלינג אויסגערופען — דאָרט פליהט אַן עקיפּאַזש שנעל, ווי דער ווינט. וואָס זאָל עס זיין?

אַרטור האט א קוק געטאָן אויף דער קאַרעטע, וועלכע איז געפלויגען אויפ'ן טראַקט נישט ווייט ווי א פייל פון בויגען בליקען און איז געוואָרען בלייך ווי קאַלך. מיכאַאיל האט עס בעמערקט.

— וואָס איז מיט אייך, אַרטור? פאַרוואָס זענט איהר געוואָרען אַזוי בלייך?

(פאָרזעצונג קומט)

לאדזשער כראניק.

נייער אינספעקטאר פון די סטאראסטוועס.

(:) דער געוועזענער גראדזשעצקער סטאראסטא ד"ר גוטעק איז בעשטימט געווארען אין דער וואיעוואדזשאפט אלס אינספעקטאר פון די סטאראסטוועס.

פערזענליכעס.

(ב) נעכטען איז צוריקגעקומען פון אורלויב דער ארבעטס-אינספעקטאר וואיטקעוויטש.

די טעטיגקייט פון סאניטאר-אמט אין מאי.

אין מאי האט די סאניטאר-אפטיילונג פון מאגיסטראט דורכגעפירט 707 סאני-טאר-קאנטראלעס, דערפון פלעצער 446, פערקויפס-שטעלען 117, אינדוסטרי-אונ-טערנעמונגען 147.

אין דער מלוכה'שער אנשטאלט צו פרובען לעבענס-מיטעל זענען איבער-געשיקט געווארען 22 פּראָבען, פון וועל-כע 5 האבען זיך ארויסגעוויזען אלס שעדליך.

פאליציי-פּראטאקאלען זענען געמאכט געווארען 111.

איבערגעפאהרען פון א אויטא.

(§) נעכטען איז איבערגעפאהרען גע-ווארען פון א אויטא דער בעקער-ארבעי-טער, רחמיאל בערנשטיין, 6. שפרינג-גאס 6. פּאגאטאוויע האט איהם ערטיילט הילף.

א לאדזשער יוד שפּרינגט אריין אין די פלאמען און ראטעוועט ארויס א ספר-תורה.

גרויסע שרפה אין „זדראוויא". פערברענט געווארען א וואוין-הויז פון יודישע ליעטניקעס.

זונטאג דריי נאכמיטאג האט אויף דער זומער-וואוינונג „זדראוויא" (בעם לאדז) אויסגעבראכען א שרפה אין שיינראך'ס הויז.

דאס פייער האט אויסגעבראכען אין דער סטאראזש, וואו ס'וואוינט זומער-צייט דער ווירט, צוליב דער היץ האט זיך דאס פייער באלד אריבערגעכאפט אין שלטות'דיגען הויז, וואס איז בעוואוינט פון איינציגע יודישע ליעטניקעס פון לאדז, און אין א פערטעל צייט איז דער איינשטאקיגער בנין געשטאנען אין פלאמען.

צווישען די ליעטניקעס האט אויסגע-בראכען א שטארקע מהומה, מ'האט ארויסגעווארפען ס'בעטגעוואנד דורך די פענסטער, מוטער'ס האבען געראטעוועט די קינדער. א געוויסער סאצעוואלד (נאָ-ראָטקעוויטש 44) איז אראפגעשפרונגען פון ערשטען שטאק, בעת די מלבושים האבען שוין אויף איהם געברענט.

בעם קעגנ. פון וואלבאזסקא 24 איז פערברענט געווארען דאס גאנצע בעל-הבית'ישקייט, אויך א גרעסערע סומע פאפיר-געלד, וואס קעגנ האט שוין נים געוויזען ארויסצוראטעווען.

בעת דער מהומה, האבען זיך די ליעט נולקעס דערמאנט, אז אין דער בערענגע-ריגער וואוינונג פון יהושע בערקאוויטש געפינט זיך א ספר תורה, דער מטות-אינהאבער פון וואסאגינע 4 ה' יוסף מארקאוויצקי האט זיך איינגעשטעלט ס'לעבען און איז אריין אין די פלאמען, כדי צו ראטעווען דאס ספר, וואס כ'האט זיך איהם אויך איינגעגעבען בעקומענדיג ערנסטע איינגע בראנד-וואונדען אויף די הענט און פנים.

איינצושלעשען די שרפה איז ארויסגע-פאהרען געוואָרען דרייע צאפּאלאגען פון די חנגע פרייוויליגע פייערלעשער, וועלכע האבען נאך א שעה'דיגער ארבייט איינ-געלאשען דאס פייער.

דער רשארען איז א בעדייטענדער.

—0—

ווער ווייס?

(:) זעט מיר האבען איז א וועג פון דער השם דער 26-יעהריגער. סוחר שמואל יענער (געב. אין ווישליצא, קעלצער וואיעוו.), די לעבטע צייט האט מען איהם געזעהען אין דערף דאמבניק, קאמבנער פאוויאט.

ספנים זענען: הויך, שוואַרץ, ווער ס'ווייסט וועגען איהם, ווערט געבעטען דערוועגען מודיע צו זיין אין אונזער רעדאקציע.

רעפערענט פאר יודישע עניינים ביי דער לאדזשער וואיעוואדזטווא

אויף א בעזוך אין „לאדזשער טאגעבלאט".

(: אונזער רעדאקציע האט געלאזען בעזוכט דער רעפערענט פאר יודישע עניינים ביי דער לאדזשער וואיעוואדזטווא, ה' יונה שפער. ה' שפער האט זיך אין אונזער רעדאקציע אינפארמירט וועגען פערשידענע עניינים פון דער יו-דישער בעפעלקערונג אין לאדז.

ה' יונה שפער טרעט אצינד צו זיי-נע אמטליכע פונקציעס. אין שייכות דערמיט האט ער געלאזען פונאנדערגע-שיקט וויזיט-קארטען צו אלע לאדזשער יודישע געזעלשאפטליכע מוסדות, מאנא-רען, רעדאקציעס און פארטייען-פארשטע-הער פרי צו שטעלען זיך מיט זיי אין קאנטאקט און אינפארמירען זיך מכוח די פערהעלטנישען פון די יודען אין לאדז.

די טעטיגקייט פון ה' שפער אלס רע-פערענט פאר די יודישע עניינים ביי דער לאדזשער וואיעוואדזטווא זאגט צו צו זיין זעהר נוצליך פאר דער הגנה יו-דישער בעפעלקערונג.

נעכטיגע שרפות אין לאדז.

אפגעברענט א ציגעלניע, גלאז-פאבריק און טישלעריי.

דער שאדען בעטרעפט פיל טויזענדער זלאטים.

(:) נעכטען 9 פרית אין די פייערלע-שער-קאמאנדא אלארמירט געווארען קעגן באלני, וואו עס האט אויסגעבראכען א שרעקליכע שרפה אין פישער'ס צע-געלניע.

צוליב דעם, וואס אויף דער באהן-לוניע האט גראד מאנעווריערט א צוג, האבען די פייערלעשער נישט געקענט זיך דערגאנגען. ערשט נאך א אונטערברעכונג פון דער פאליציי האט מען זיי פריי גע-לאזט דעם וועג.

דאס האט געדויערט א מינוט 10, ביז די פייער-קאמאנדא האט דאס פייער אריינגעלאזט, א ריזע הוליצערנע בנינים, בעזונדערס שטארק איז געווען דאס פייער אין א וואוין-הויז פאר די פאבריק-ארבייטער.

צוליב'ן פערלען פון וואסער איז די רעטונגס-אקציע פערשטערט געווארען אבער נאך אנשטרענגונג ארבייט פון עט-ליכע פייערלעשער - צאפאלאגען איז ארום 11 די שרפה געלונגען איינצולע-שען. אין וואוין-הויז און איינצעלנע פערברענט געווארען. די ציגעלניע איז געלונגען אפצוראטעווען. דער שאדען בעטרעפט העכער 10 טויזענד זלאטים.

די סבה פון דער שרפה איז אומבע-וואוסט.

* * *

(§) נעכטען 6 אזייגער האט אויסגע-בראכען א שרפה אין דער טישלעריי פון ה. פאשקעוויטש, דרעוונאווסקא 18.

די סבה פון דער שרפה איז נשׂוּ, דאס וואס דער לאם האט זיך אנגעצונדען נאך אנ'ענערגישער רעטונגס-אקציע פון די 1. און 2. אפטיילונגען פון די פייער-לעשער איז די שרפה געלונגען צו לאקא-ליזירען. דער שאדען איז א בעדייטענ-דער.

* * *

(:) נעכטען האלב 5 פארנאכט איז די לאדזשער פייערלעשער - צענטראלע אלארמירט געווארען פון א ידיעה וועגען א שרפה, וואס עס האט אויסגעבראכען אין דער פאבריק אויף זאכאדניא 22.

אויפ'ן ארט פון דער שרפה זענען תיכף אנגעקומען 3 פייערלעשער אפטיי-לונגען. עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז עס ברענט די גלאז-שליפעריי און שפּי-געל-פאבריק פון י. קאלינסקי.

די פייערלעשער האבען תיכף אונ-טערגענומען אנ'ענערגישע רעטונגס-אק-ציע.

ווי די אויספארשונג האט פעסטגע-שטעלט, איז פון אנגעהייצטען אויוועז ארויסגעפאלען א פונק אויף דער פארלאגע א ברענענדע קויל. די ארבייטער פון דער פאבריק, וועלכע זענען געווען בעשעפ-טיגט ביי די ארבייטס - ווערקשטעלען האבען דאס צו דער צייט נישט בעמערקט, און אין א געוויסער צייט ארום האט איינער פון די ארבייטער, ארייג-קומענדיג אין דעם לאקאל, וואו עס שטעהט דער אויוועז, בעמערקט ווי די גאנצע שטוב שטעהט אין פלאמען. א ראַנק די ליימלם-ברענענדע מאטעריאלען ווי לאקיר, אייל און אנד. ברען-שטאפען, האט דאס פייער שנעל זיך פערשפרייט און אין משך פון געציילטע מינוטען, איז דער גאנצער פאבריקס-לאקאל גע-שטאנען אין פלאמען. די בעשעפטיגטע ארבייטער האבען קוים זיך געקענט ארויסראטעווען מיט'ן לעבען פון דער ברענענדער פאבריק. ערשט די פייער-לעשער איז געלונגען אין פערלויף פון א האלבער שעה צייט צו לאקאליזירען דאס פייער.

דער רהיוק פון דער שרפה איז א בע-דייטענדער. עס זענען צוברעכען געווא-רען און נעפלאצט פיל טייערע גלאזען, שפּיגלען ווי אויך מעבעל-שטיקער, וואס מעבעל-ער און מאגאזינען האבען ארייננגע-געבען צו ארבייטען שפּיגלען.

דער פאבריקס-לאקאל איז אינגאנצען איינגעגאנצען צושטערט געווארען.

רעגיסטראציע פון די י"י-יעהריגע שניט

און דאס שאצען פון תבואה-זאפאסען.

(ע) די רעגיסטראציע פון דעם סכום תבואות אין דער לאדזשער וואיעוואדזטווא איז שוין פערענדיגט. הגם די רעגי-סטראציע האט לכתחלה אנגעטראפען אויף געוויסע מניעות פון צד די גרינדר-בע-זיצער, האט סונדערסטעגען די וואיע-וואדזטווא בעקומען פאקטישע ציפערן פון די היי-יעהריגע תבואה-זאפאסען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט ווערט אָנ-הויב ספטעמבער אנגעהאלטען ווערען א קאנפערענץ מיט פארשטעהער פון אינערן-מיניסטעריום מכח שאצען אין לאדז א תבואה רעזערוו, וועגען וואס מיר האבען שוין מיטגעטיילט.

ערב א שטרייק פון די ארבייטער פון די עפענטליכע אינסטיטוציעס.

(: אין צוזאמענהאנג מיט דער דרע-הונג פון די טראמווי-ארבייטער צו פּראקלאמירען אויפ'ן 13. א שטרייק, וויבאלד די דירעקציע וועט נישט ער-פילען זייערע ארויסגעשטעלטע פאדערונגען, דערווייסען מיר זיך, אז די טראמווי-ארבייטער, וואס געהערען צום קלאסען-פערבאנד פון די ארבייטער פון די אינסטיטוציעס פון עפענטליכען נוצען האבען בעשלאסען ארויסצוטרע-טען אין א געמיינזאמער אקציע דעם 15. ד. ח.

צו דעם צוועק זאל דעם 11. ד. ח. פארקומען א געמיינזאמע קאנפערענץ, אויף וועלכער עס וועט אנגענומען ווע-רען א ענטגילטיגער בעשלוס וועגען שטרייק.

זאל פילהארמאניע

נארוטאוויטשא 20.

גאסטראלען פון די בעליבטע אמעריקאנער גרעסן

אנא און היימאן יאקובאוויטש

היינט דינסטאג, ד. 9. אויגוסט 9 אָוו. אויפ'ן פערלאנג פון פובליקום

צו ביליגע פרייזען ═══ צו ביליגע פרייזען

די גרינע כלה

לעבענס-בילד אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון סיגאל.

רעזשיסירט דורך היימאן יאקובאוויטש.

הויפטראלען: גאלדעלע-א. יאקובאוויטש, זעליג-ה. יאקובאוויטש

סיווערט געזונגען שלאגערע נומערן: א גרוס פון רוסלאנד, קדשנו במצותיך, פרעהט אייך יודעלעך, לעבעדיג פרעהליך, אוי אדעס, איך וויל זיך שפּילען,

עס נעמט אנטייל פראלען: ביזמאן, מאכאראווסקא, פאדערמאן, מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, גמהויז, פאלאנסקי, צווייק.

געשעפטס-פיהרער: בעזמאן. בינע-לייטער: מאכאראווסקי.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

אנאנס! אין פערבערייטונג די גרויסע קאמישע אָפּערעטע מיט געזאנג און טענץ **די פוילישע חתונה**

פערצווייגטע בוי-באוועגונג הויבט זיך בקרוב אן אין לאדז.

די רעגירונג וועט געבען הלוואות צו בויען דירות פאר דער ארימער בעפעלקערונג.

(ע) ווי מיר דערוויסען זיך וועט בקרוב געשאפען ווערען א מלוכה'שער בוי-פאנד, און א חוץ דעם וועט געשאפען ווערען א צווייטער פאנד אויפצובויען די שטעט.

די אויפגאבע פון ערשטען פאנד וועט זיין ארויסצוגעבען קורץ - טערמיניגע הלוואות אויף בוי-צוועקען.

די גאנצע בוי-ארבייט וועט שטעהן אונטער דער אויפזיכט פון מאגיסטראט און דער רעגירונג.

אויף די הלוואה, וואס דער מאגיס-טראט וועט בויען וועט געגעבען ווערען 30-פּראָצענטיגע הלוואות, פאר קאָאָפּעראַ-טיווע בוי-אונטערנעמונגען — 80 פּראָצ. און פאר פּריוואטע הלוואה 75 פּראָצ.

אין דער ערשטער ריחה וועלען אונ-טערגעשטיצט ווערען די הלוואה, וועלכע האבען קליינע דירות, צו איין, צוויי און דריי צימער, עס האט אויך א גרויסע בעדייטונג דאס, וואס פאר די נייגע-בויטע הייזער וועלען געמאכט ווערען א רייה שטייער-הנחות.

פּאליציאנט איז חשד צו האבען אונטערגעווארפען קאמוניסטישע פּראקלאמאציעס.

דאס געריכט האט איהם אנערקענט פאר נישט שולדיג.

(§) נעכטען איז אין קרייז-געריכט בעטראכט געווארען א מיסטעריעזער פּראָ-צעס. אויף דער בעשולדיגונגס-באנק איז געזעסען דער פּאליציאנט פּאוולוצקי פון לאסק, וואס איז בעשולדיגט געווארען אין אונטערווארפען א געוויסען בערקא-וויטש קאמוניסטישע פּראקלאמאציעס.

אין נאוועמבער פון פאריגען יאהר, בעת דער פּאליציאנט פּאוולוצקי איז אוועקגעגאנגען גענוי אויף דער וואך, האט ער פלוצלינג דערזעהן געבען זיך א פּאקעטעל. עפענענדיג דאס פּאקעטעל האט ער דארט געפונען קאמוניסטישע פּראקלאמאציעס. היות ווי מיט עטליכע מינוט פריהער איז אויפ'ן זעלבען ארט געהאט דורכגעגאנגען א געוויסער בערל בערקאוויטש מיט א מיידעל, האט דער פּאליציאנט געהאלטען, אז דאס האט קיין אנדערער נישט געטאן ווי ער.

אין דער וועלכער נאכט האט פּאוולוצקי מיט נאך א פּאליציאנט ארעסטירט פּאטרעל א רעוויזיע ביי בערקאוויטשן און ווידער אמאל געפונען עטליכע קאמוניסטישע פּראקלאמאציעס. בערקא-וויטש איז דאן פערהאפטעט געווארען און געריכט און איז בעפרייט געווארען, ווייל בעת דער רעוויזיע זענען קיין עדות נים געווען.

די פּראקוראטור האט דעריבער פער-פירט א פּראצעס געגען פּאליציאנט פּאוולוצקי, חושד זייענדיג איהם, אז ער זאל האבען אונטערגעווארפען די פּראָ-קלאמאציעס.

נאכ'ן אויסהערען ארייה עדות און נאך די רעדעס פון פּראקוראטאר און פער-טיידיגער ד"ר פּילנא, האט דאס גע-ריכט ארויסגעטראגען א בעפרייאונגס-אורטייל.

א יוד שפּרינגט אריין אין א פילטער כדי ארויסצוראטעווען א קריסט

און הויבט אליין אן טרינקען.

(ג) אויף פּיראמאוויטש נאך 13 האט נעכטען געמאכט א שפּאציר אינדרויס-פאל, וואס האט שיער נישט געקאסט דאס לעבען פון צוויי מענשען, א יוד און א קריסט.

עס איז געשעהן אזוי וואס:

רוימיגענדיג דעם פילטער פון הויז אויף פּיראמאוויטש נאך 11 האט א קריסטליכער ארבייטער און א געוויסען קאמיטעט פערלוירען דאס גלייכגעוויכט און איז אריינגעפאלען אין פילטער.

אנ'ארויבגעהער פון דער זעלבער גאס, א טישלער, האט גראד בעמערקט דעם אומגליקס-פאל. אונגעשר-זוימט האט ער זיך דערנעהענט אראפגע-לאזט אין פילטער-גרוב, כדי ארויסצו-ראטעווען דעם ארבייטער. פון די שטיי-קענדע גאזען איז דעם יודישען רעטער פערמישט געווארען דער קאפּ; אנשטאט ארויסצוציהען דעם אריינגעפאלענעם ארבייטער, איז ער געפאלען אין חלשות און אנגעהויבען טרינקען זיך.

ביידע, סיי דער קריסט, סיי דער יוד — האבען מיט אלע כחות געקעמפט נאך הילף. עס זענען זיך צונויפגעלאפען מענ-שען, וועלכע האבען אלארמירט די פּאָ-ליציי און די פייערלעשער. די אנגעקומע-נע פייערלעשער האבען ביידע ארויס-געשלעפּט פון פילטער-גרוב און א שווע-רען צושטאנד. דעם קריסט איז תיכף אויפ'ן ארט געלונגען אבצוזאמונטערן און א שוואכען איהם אהיימגעפיהרט און זיין וואוינונג אויף פּאטשטאוואַ נאס דעם יוד איז נישט געלונגען צוריקצו-ברענגען צום בעוואוסטזיין. די פּאגאטאַ-וויע האט איהם אפגעפיהרט אין פּאָז-נאנסקי'ס שפּיטאל.

930 שטייער-ליציטאציעס איז 3 טעג.

(ע) אין דער צייט פון 3 טעג פון 17-טען ביז'ן 10-טען ד. ח. זענען בע-שטימט געווארען 930 ליציטאציעס, פאר שטייערען, בייט פערשידענע לאדזשער פירמעס.

6 נייע פינאנץ-אמטען אין לאדז.

(ע) אנהויב 1928 זאלען אין די גע-ריכט-בעפעלקערטע טיילען פון דער שטאט געשאפען ווערען נייע 6 פינאנץ-אמטען אין צוזאמענהאנג דערביט ווע-רען אויך בעפלאנט א רייה פערטעגאנלע ענדערונגען, צווישען אנדערע זאל דער נאטשעלניק אין דער פינאנץ-קאמער ה' גארמאט איבערגעהן אויף א העכערען אמט אין פינאנץ-מיניסטעריום.

שכור'ע כוליגאנעס בעפאלען יודישע לעטניקעס אין אנדרעספאל.

(ג) זונטאג האבען די יודישע איינ-וואוינער פון אנדרעספאל געלעבט עטליכע שעה אין שרעק צוליב אנ'אטאקע פון א גרופע שכור'ע גוים.

דער אנדרעספאלער קריסטליכער יונגער באזיצער ראמה האט אין פערגאנגענעם זונטאג געמאכט „פּושמישינעס". פון זינט א נייגעבוירען קינד. צו דער הו-לאנקע זענען זיך צונויפגעקומען א גרע-סערע גרופע קריסטען פון די ארומיגע דערפער. פערשטעהט זיך, אז דער בעל-שמחה ראמה האט זיך געלאזט וואויל-געהן און געטרייט דעם ביטערן מראפען פון דער פוילישער האנגר. ווען די געסט פון דער הולאנקע זענען געווען שטארק בגילופין, האבען זיי זיך ארויסגעלאזט אויפ'ן שאסעע, אנטרעפענדיג אויפ'ן וועג יודישע שפּאציר-גייער לעטניקעס האבען זיי די שכור'ע קריסטען זיך גע-וואָרפען אויף זיי מיט שטעקענס און פלעשער, פערוואונדענדיג א גרעסערע צאהל פּער-זאנען.

צווישען די יודען איז ענטשטאנען א בהלה. א געוויסער לאדזשער יוד וויינשטאק, וועלכער האט די אנפאלער געשטעלט א ווידערשטאנד, איז ארום א צ'מויק-טער פון אונטער די רוצח'ישע הענט. אנ'אנדערער לאדזשער יוד, א געוויסער נארפינקעל האט בעקומען שווערע וואונדען אין קאפּ. ער איז אפגעפיהרט געווארען אין א שווערען צושטאנד קיין לאדז. אויך דער לאגער-ווירט ראמה האט געשלאגען זיינע איינציגע יודישע לאגער-טאָרען.

ענדליך איז אנגעקומען פּאליציי, וועל-כע האט געמאכט א פּראטאקאל.

די פערקלענערונג פון דער ארבייטסלאזיגקייט

האט פערקלענערט די מלוכה-הוצאות.

(ע) די פערקלענערונג פון דער אר-בייטסלאזיגקייט און דער לעצטער צייט, האט מיט זיך מיטגעבראכט א פער-קלענערונג פון די שטיצען פאר ארבייטסלאזע. בעת אין יוני האט מען אויס געצאהלט יעדען חודש ביז 3 מיליאן זל. פאר ארבייטסלאזע, צאהלט מען אצינד אוים 950.000 זל. אויך די שטיצע פאר גייסטיגע ארבייטסלאזע איז בעדייטענד פערקלענערט געווארען.

אונגליקליכער שפרונג פון טראמוואי
פון א זדונסקא-וואליער יודיש מעדעל.

(:) נעכטען 10 פריה האט אויף רוג וואלטשאנסקא און אלטשאט פאסירט א שוידערליך אונגליק מיט א 20-יעהריג יודיש מיידעל פון זדונסקא וואליא.

דאס מיידעל איז געקומען מיט דער באהן פון וואליא און צוגעפאהרען אויף אלטשאט מיט'ן טראמוואי № 5. זי האט געפרובט אראבשפרינגען, בעת דער טראמוואי האט זיך נאך נישט גע-ראט געשטעלט. אונגליקליכערהייט האט זי זיך אבער אויסגעגליטשט און בעקומען א טוט-ערשיטערונג.

פאגאטאוויע האט זי און א שווערען צושטאנד אבגעפיהרט און פאזנאנסקי'ס שפיטאל.

אמעריקאנער געסט אין לאדז.

(:) נעכטען 6.50 פריה איז אויפ'ן קאלישער וואקזאל אנגעקומען דער אויספלוג פון די אמעריקאנער פילהארמאני-קער.

די געסט האבען מקבל פנים געווען פארי מעהער פון מאגיסטראט און מיליטער-מאכט. נאכ'ן פריהשטיק זענען די געסט אוועק בעזוכען די ווידזעווער מא-נופאקטור. 10.30 איז אנגעקומען דער אויספלוג וועטעראנען פון דער פוילישער ארמעע און אמעריקא און א צאהל פון צווייטע הונדערט פערזאן. נאכ'ן קבלת-פנים, זענען זיי אוועק בעקוקען די קא-נאליזאציע-ארבייטען און א רייהע מעקאס-מיל-אלטערנעמונגען.

און אווענד איז לכבוד די געסט געגע-בען געווארען א מיטאג און „סיוואלי".

א בן סורר ומורה.

($) נעכטען האט דער 65-יעהריגער יאן שניצערוש, ראקיטנער 68 בעמאל-דען אין 9. קאמיסאריאט, אז זיין זוהן אדאם האט איהם מערדערליך געשלא-גען.

דער תכשיט איז צוגעצויגען געווא-רען צו פעראנטווארטליכקייט.

אונגעזעצליכע טאכטער פון קייזער פראנץ יוזעף —
א גימנאזיאל-לעהרערין אין לעמבערג.

(ענדע פון זייט 4.)

געבען מיין טאג-ביכעל, אין וועלכען עס איז נאטירט געווען דאס פערהאלטען זיך פון פוילישע אריסטאקראטען און עסטרייכישע בעאמטע בעת דער אינ-וואזיע.

אין יאהר 1919 בין איך ארעסטירט געווארען פאר שפיאנאזש און איך האב פערבראכט צעהן חדשים אלס פאליטישע ארעסטירטע צום טייל אין תפיסה און צום טייל אין משוגעים-הויז.

איך בין דאן מיט דער הילף פון אמאליגע עסטרייכישע אפיצירען און מיט דער אונטערשטיצונג פון גראף לאמעזאן בעפרייט, כאטש דאס געריכט האט פער-אורטיילט מיך אויף 8 יאהר תפיסה.

זעקס יאהר בין איך נאך געווען אין פוילען, מיין פאמיליען-צוגעהערונג איז פון מיר געגנבע'ט געווארען. אין יאהר 1925 בין איך געקומען קיין וויען און האב אנגענומען די עסטרייכישע בירגערשאפט כאטש פוילען האט מיך ערקלערט אלס פוילישע בירגערין.

די פערוואלטונג פון מיין שול-געבעדע אין לעמבערג, וואס איז מיין אייגענטום, האב איך איבערגעגעבען א דערטיגען אדוו. קאט.

איך שטעה אין א בריף-וועקסעל מיט דער פאמיליע פון עקס-קייזער קארל אין לעקוויציא — (זי ווייזט צוויי בריף פון הויף-מייסטער ביי קייזערין ציטא). און מען רודפ'ט מיך דא אביסעל אלס מא-נארכיסטין.

איך שרייב איצט מיינע מעמואר'ען און זכרונות און עס וועט נאך אפשר קומען א צייט, אז איך וועל קענען מגלה זיין דעם סוד ווער איך בין".

דערמיט וויל זי א סוף זאגען, אז זי איז די אומגעזעצליכע טאכטער פון קייזער פראנץ יאזעף.

לעזט, אבאנירט — דאס — „לאדזער טאגעבלאט"

נייער פאהר-פלאן
פון 15 מאי 1927 ביז'ן סעפטעמבער.

לאדז—פאבריקס-וואקזאל.

געהען אב קיין:		קומען אן פון:	
ווארשע (ביינאכט)	1.40	קאלושקי (ביינאכט)	1.55
ווארשע (שנעל-צוג)	7,50	ווארשע	4.40
קאלושקי (זונטאג און חגא-טעג)	9.05	קאלושקי	7.21
טארנאפושע (דורך גאלקובעק—סלאמויני)	9,80	קאלושקי	8.15
קאלושקי (פון 1 יוני—1 סעפט.)	10.35	טשענסטאכאו	9.35
קאלושקי	11.50	ווארשע	10.40
ווארשע	14.25	קאלושקי (פון 1 יוני—15 סעפט.)	12.35
ווארשע	15.20	סקארזשיסקא	13.25
טשענסטאכאו	16.25	ווארשע	14.40
קאלושקי	18.05	ווארשע	16.38
ווארשע (שנעל-צוג)	18.55	מארנאזשעג	19.55
סקאזשיסקא	19.10	קאלושקי	20.25
ווארשע	20.10	קאלושקי	22.15
קאלושקי	23.45	ווארשע (שנעל-צוג)	22.45
		קאלושקי (זונטאג און חגא-טעג)	23.20

לאדז—קאלישער וואקזאל.

געהען אב קיין:		קומען אן פון:	
אסטראוו (ביינאכט)	2.01	ווארשע (ביינאכט)	1.46
ווארשע	3.14	אסטראוו	2.59
ווארשע (שנעל-צוג)	6.41	פאריז—בערלין (שנעל-צוג)	6.38
ווארשע	7.14	קראקא	6,18
פויזען	8.00	פויזען	6.59
קאלושקי	8.10	לאוויטש	7.43
קוטנא	9.03	קוטנא	8.43
פויזען	12.57	אסטראוו	8.58
בערלין—פאריז (לוקסוס)	13.04	ווארשע	10.39
ווארשע	13.15	לעמבערג	10.40
ווארשע	13,47	ווארשע (לוקסוס, מאנטאג, מיטוואך, פרייטאג)	11.58
קוטנא	14,10	ווארשע	12.14
לעמבערג (דורך סקארזשיסקא)	15.25	פויזען	13.32
שעראדז (שבת, זונטאג, חגא-טעג)	16.40	קוטנא	88,45
ווארשע (לוקסוס, מאנטאג, מיטוואך, פרייטאג)	11.58	קאלושקי	18.05
אסטראוו	18.35	פויזען	18.40
לאוויטש	19.38	פאריז—בערלין (לוקסוס)	19.05
קוטנא—דאנציג	20.15	קוטנא	20.13
קראקא (דורך ראקישין)	20.35	ווארשע	21.'8
פויזען	21,58	קוטנא	22.05
בערלין—פאריז (שנעל-צוג)	23.14	שעראדז (שבת, זונטאג, חגא-טעג)	12.10
קוטנא	23.58	ווארשע (שנעל צוג)	13 06

Gimnazjum Męskie I. Kacenelsona
Cegielniana 28, tel. 51-79.

גמנסיה לנערים של יצחק קצנלסון

שילער ווערען אנגענומען טעגליך פון 9—2 פארמ. און 4—6 נאכמ. ביים איינשרייבען דארפען בעגלייט ווערען א מעטריקע און א פאקען-שיין. עס ווערען אויך אנגענומען קינדער פון 4 ביז 6 יאהר אין אונזער ערשטען גן-ילדים (פרעבעל-שולע). די דירעקציע.

—אלע יודען—
ערלעדיגען זייערע רעכטס-קאנסולטאנטען-ארבייטען אינם לאנגיעהריגען קאמפעטענטען-ביורא
זינגער, זאכאדניא 36 פרענט, פארטער.

פירמא **Majde i S-ka**
פאבריק פון זייף און קאסמעטיק
זוכט א שטאטישען אגענט א פאכמאן פון דער זייף-קאסמעטישע בראנזשע עט. קאפיטאל אויף לאדז און אומגעגענד. עס ווערען בעפארצוגט ערנסטע רעפערענצען. אפערטען ווענדען צו:
Powszechne Biuro Ogłoszeń w Warszawie przy ul. Fredry 4, אונטער „זייף".

וויכטיג פאר הויז- און גרונד-בעזיצער אין בערלין!
אן אנגעזעהענע געלד-אינסטיטוציע אין בערלין גיט לאנג-יעהריגע היפאטעקען און ערטיילט אויך אייגענע מיטלען פון זאפארט קרעדיטען, וועלכע ווערען תיכף אויסגעצאהלט. גלייכצייטיג נעמען מיר איבער הויז-פערוואלטונגען און געבען לאנג-טערמיניגע הלוואות אויף הייזער. צו ערפאהרען ביי:
ר. גרודזינסקי, לאדז, נארוטאוויטש 35. פון 9—11 פארמיטאג. 3196

פאדערט איבעראל נאר פאטענטירטע **פעלד-בעטען** פערזעהען מיט דער פאבריקס-מארקע **Palma-Patent** פאר וועלכע מיר גאראנטירען.
אויך שטעהט אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל: ניקעל-בעטען, מעטאל-בעטען, אמעריקאנער, קינדער-וועגעלעך, הויכע קינ-דער-בענקלעך, שאמקאהלע און געבעטע מאטראצען. ביליגסטע פרייזען! רעעלסטע בעהאנדלונג.
לאדז, פולנאצנא 24, טעל: 31-85.

געשמאקפאלע דרוק-זאכען
אין עלעגאנטער און איינפאכער אויספיהרונג
קאטאלאגען, רעכנונגען, בריפבויגען, אלער ארט טאבעלען, קאווערטען, פעטשאטען א. ז. וו.
ליפערט פרייזווערט און שנעל די בוכדרוקעריי פון
ע. מ. האמבורסקי
פיעטריקאווער 16, טעלעפאן 47.
מארעס-אנצייגען (סלעפסידרעס) ווערען אין פערלויף פון 1 שעה אויסגעפיהרט און אויס-געקלעבט אין דער שטאט.

אויף די אלגעמיינע פערזאמלונג פון די ליני-רעטס און העפטען-מאכער'ס, וואס איז פער-געקומען מאנטאג ד. 8. אויגוסט אין האנדווערקער-קלוב פאלודניאווא 4, זענען אנגענומען געווארען פאלגענדע פרייזען:

א ריז ליניאטור קאיעטאווע 50 גר. (אהן מארגינעס)
" " מיט באנד 3½ בויגען — 1 זל.
" " " 3 בויגען — 1,10 "
א ריז נאפשן ליניאטור קאיעטאווע 1 זל.
" " מיט באנד 3 בויגען 1,60 "
" " " 2½ " 1,80 "
געוועהנליכע צייכן-העפט קליינע 6 גר. (פאר א מיין)
" " דאפעלט-גרויסע 12 "

די פערוואלטונג.

א קאנדיטאר-געזעלן קען זיך מעלדען ביי ה' גאמאלינסקי פשעיאזד 1. 3143

א שותף מיט 500 דאלאר צו א גוט איינגעפיהרטע גארן-געשעפט אין צענ-טרום פון דער שטאט ווערט געזוכט. אפערטען אבצוגעבען אונטער „500" אין דער אדמי. פון דער צייטונג. 3141

עקספארט און אימפארט פון פערשידענע אלטע מעטאלען פאר שמעלץ, פעראינטערעסירטע פירמעס קענען אבגעבען אפערטען אונטער „G" אין אדמ. פון דער צייטונג.

Dr. med. S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט- ווענערישע, און האר קראנקהייטען, רענטגען- און העל-ליכט-קאבינעט.
פיעטריקאווער 144, רוג וועגעליינקא טעלעפאן 29-45.
נעמט אן: פון 8—2 און פון 6—8 פאר פרויען א בעזונדער ווארטע-צימער — פון 3—5 נאכמ. נעמט אן אין דער לעטשניצע „סאניטאס" ציגעל-גאס 29 פון 2—4.

Dr Feliks Bornstein
Cegielniana 4
טעלעפאן 84-90.
ספעציאליסט: אקושער און פרויען-קראנק
נעמט אן פון 3—6 נאכמיטאג.

Dr H. Spira-Bornsteinowa
Cegielniana 4
טעלעפאן 84-90.
ספעציאליסט: אקושער און פרויען-קראנק
נעמט אן פון 3—6 נאכמיטאג.

ווילסטו, אז דיין קינד זאל קענען לשון-הקודש אין ווארט און שריפט? ווילסטו אז דיין קינד זאל קענען תנ"ך, אויך חומש רש"י? ווילסטו, אז דיין קינד זאל שרייבען לשון-קודש אהן שגיאות? דאן דינג איהם אן ביים לעהרער:
א. איטקין, קאנסטאנטינער-גאס 33, פראנט.
פרייז שטאט ביליג נור 10 גילדען א מאנאט. ערפאלג געזיכערט.

קאליגראף ל. בערמאן
וואוינט אויף זאוואדזקא 19,
פראנט 1-טער שטאק.
נעמט אן שילער פון 12—2 און פון 4—6.

אוי, געוואלד!
וואס טוט מען צו שוצען פון די פיס! ווילסט איהר פטור ווערען פון שוויס פון די פיס אין פון שלעכטען ריח, — לויפט געשווינד צו דעם צייטונגס-פערקויפער פיעטריקאווער 21 אין קויפט דעם אבת'ן בעוואוסטען פראשעק ראדיקאל. מען בעקומט אויך דארט א זעהר גוט מיטעל צו וואקסען און צו הערים. געדענקט גוט דעם אדרעס פיעטר. 21 ביים צייטונגס-פערקויפער גאלדבערג.

כאפ-וועהטאג און ערשעפונג.
אויך מאגען-פערדארבונג, לעבער-קראנק-הייטען, נירען, גאל-שטיינער, רעוומאטיזם-ארטעריא, העמארוידען-וועהטאגען קומען חוץ פאר צוליב דער שלעכטער שטאף-אויספלונג און פערגיפטיגונג פון בלוט אין מענשליכען ארגאניזם.
Ziola z Gór Harcu D-ra Lauera
היילען צו אגוט"ער שטאף-ענדערונג, ערוועקען צו פערדייען, רייניגען דאס בלוט און אלער ערשט מאכען גזונד דעם מאגען און ברענגען צו א רעגולערער פונקציע פון דער לעבער און נירען, זאווי בעזייטיגען שטילגאנג, און
Ziola z Gór Harcu D-ra Lauera
בעזייטיגען פון ארגאניזם די נישט פערדייטע רעשטלעך, ווי אויך בעקעמפען דאס שאפען זיך פון פערזעצונגען, וואס איז גורם צו רעוומאטיזם און ארטעריע.
Ziola z Gór Harcu D-ra Lauera
בעזייטיגען [illegible] פערהיטען דאס שאפען זיך און גאל-שטיינער און פערמילדערן די חע-מארוידען-שמערצען.
די פרייזען: א האלבע שאכטעל 1,50 זל.
א דאפעלטע שאכטעל 2,50 זל.
צו בעקומען אין אלע אפטייקען און אפטייק-סקלאדען.

צו פערקויפען
א ריכארד-וואגען ווייניג גענוצט. צו ער-פאהרען ביי גאמאלינסקי, קילינסקיגע 79. 3144

וכי תמכור ממכר לעמיתך
או קנה מיד עמיתך,
אל תונו איש את אחיו!
און טאמער ווילסט דיך דיין חבר אפנארען, זאלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביורא פיעטריר. 17, דורכגאנג (זאכאדניא 52) וועט לויט'ן אוסטאט בעקומען ערלע-דיגט אלערליי ביטעס, קלאגען און זא-בעזופיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, עקזיביציעס, אד-מיניסטראציעס, רעקורסען — וועגען קאנ-צעסיעס, פעסער אין קאמיסאר.-זשאנדו, ביטעס אין אלע פאליציי-בעצירקען. שות-פות-אקטען, סטאטוטען, אקטען אינמערציזיעס, אקטען דארא-וויזנעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
שנעל, רעעל און ביליג!
מיט אכטונג י. מאנעלא רעכטסקאנסולענט
פיעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

וויכטיג פאר דאמען!!!
מאכט אייך די עלעגאנטעסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע פון די עלטעסטע היטע איבער-ארבייטעט איך אויף גענוגליך נייע. געדענקט די אדרעסע: 23 זאוואדזקא 23.
נאר פאר 2.50 זל.
אין הויף, 3-טען אריינגאנג, לינקס פארטער.
נאר פאר 7 זל.
מאכט איך שיפאן-וועלור- סא-מעט- און פילץ-היטע אין אלע פארבען און פיינסטער אויספיהרונג. דער פרייז איז נאר אויף א קורצער צייט.
„TOBA"

אבאנאמענטס-פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראווינץ און בעל-גיען—20 פראנק, אין אנדערע לענדער—1,25 דאלאר.
אנאנסען-פרייז: פאר א מילימעטער-שורה פאר'ן טעקסט 16 גר., פאר'ן טעקסט 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פריוואטע 60 גר., נאכ'ן טעקסט 12 גר. פרייוואטע 1. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאט—ביז 50% טייערער. פון די פרייזען ווערען נישט אראבגעגעבען קיין רעבאט.

Redaktor wydawca E. Hamburski
Tłocznia: E. i M.Hamburskich w Łodzi. Piotrkowska 16